

Fr. B. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE 10058

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

MEIE

NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 5—6

Toimetis ja talitus: Tallinnas, Wabaduse p. 4
Abitalitus: Waksali p. 8

Nr. 5—6

Juuni - Juuli 1924.

Palmioks juudase ja puss kurnaja lõugade wahel

„Ma soovin kõige südamlikumalt ja palavamalt, et rahvasteliit uneks esimeseks maiks muutuks tõepäraseks rahvaste parlamendiks. Esimene seadus, mida see parlament vastu peab võtma, on 1. mai kuulutamine üleilmliseks vennaspühaks... Nii ütleb oma esimese mai läkituses tema sotslik suurus, Inglise kodanluse vanem ilalakuja ja kuninga hoovinarr — Ramcay Macdonald (kes ise selle vägeva parlamendi otsuse Inglismaal juba nüüd sellega teostas, et lahkelt lubas 1. maid pühitseda pühapäeval, 4. mail).

„... Mitte kolmanda Internatsionaali, mitte ka mustasajaliste tarkus, vaid palmioks sotsialistlikust tölisinternatsionaalist kroonib kord ilma...“ lisavad selle juure Eesti sotsid oma „Ühenduses.“

Rahu ja vendlus! Õiglus ja armastus! Nii laulavad kõigi maade sotsid, kõigi keelte peal. Et kuulge kõik, sotsid ja ainult sotsid on nüüd väsimatud ja kartmatud rüütlid, kes papist möögaga vehkides seisavad ööd kui päevad valvel maailma rahu kaitseks, mida ähvardavad kommunistid ja tagurlus. Ja kõige rohkem muidugi kommunistid, sest nemad on ka tagurluse tekkimises süüdi; ilma kommunistideta oleks kogu maailm purjetanud mammona-haikalade turjal demokraatia lipu all sotsialismi poole.

Võitlus imperialistlike sõdade vastu, sõdade kaotamine on ju alati olnud üheks töölisliikumise lipukirjaks. Kuid iseasi on *rääkimine* rahust ja vendlusest ja iseasi on võitlemine selle eest, et kaoks põhjused, kus tapetakse miljonisi ja vigastatakse kümneid miljone töörahva hulgast.

Kui sotsid 1922. aasta lõpul Haagis kongressi kokku ajasid, millest osa kutsuti võtma kõik kodanlised rahuarmastajad ja teised poliitilised kaardimoorid, kuid kus rääkida ei lastud revolutsioonilisi töölisi, siis ei ole see veel võitlus rahu eest, kuigi seal kohvipaksu pealt otsiti imetegevat rohtu, mis vaeva ja valuta kindlustaks igavese rahu, nii et ei oleks tarvis küüntki liigutada sotslistel härrasmeestel. Ja pika uurimise järele jõuti seal viimaks otsusele, et asi seista selles, et ajaloo õperaamatud on milita-

ristlikus vaimus kirjutatud ja tarvis oleks nad rahuarmastajas vaimus ümber töötada.

Samuti lobisevad sotsid ja kodanlised patsifistid rahust igal pool, kuid see ei ole valitsevatele kihtidele hädaohtlik, sest nad teavad, et sotsid oma omast lobisemisest kunagi kaugemale ei jõua.

Haagi kongressile said osaks mitmete kurnajate õnnesoovid, kui aga mõni nädal hiljem 1923. a. jaanuaris Ruhri okkupeerimise puhul Prantsus kommunistlik noorsugu kihutust sõjaväes algas, et need mitte Prantsuse imperialistide käsul ei läheks Saksamaad kägistama, siis oli see tegelik võitlus rahu eest ja Prantsuse noortele revolutsionääridele sai osaks türm.

Eesti sotsid lobisevad oma kongressidel ja hääletorudes rahust ja kodanlus kiidab selle heaks. Kui aga töölisnoorsugu omal konverentsil vastu võttis antimilitaristilise resolutsiooni, siis oli see riiklik kuritegu, mille eest konverentsist osavõtjad anti Kunose kohtu kätte, kes nad par. 102 külge riputas.

Meie, revolutsioonilised proletaarlased, oleme alati seletanud kogu töörahvale, et samuti nagu ei saa sõnade peale lugemisega kaotada hambavalu, sama võimata on ilusate sõnadega ja vagade õhkamistega saavutada igavest rahu. Rahu saavutame ainult siis, kui on kaotatud põhjus, mis sõdasid ellu kutsub — kodanline ilmakord. Kodanluse ainuvalitsust ei saa aga kaotada sotside retsepti järele, nimelt, kui kurnaja sind ühe pale peale lööb, siis teine ette pöörata, vaid ainult siis, kui proletariaat selja sirgu ajab ja need, kes praegu teda oma kanna all hoiavad, ära hävitab.

Meie ei ole hambutud poliitilised taimetoitlased, kes võitlust kardavad ja verd nähes minestusse langevad. Meie teame, et võitlus töörahva vabastamise eest nõuab ohvrid, sest kodanlus kaitseb oma võimu viimse hingetõmbuseni. Sellepärast on õigustatud ainult üks sõda, klassisõda, mis hävitab kurnamiskorra ja ühes temaga kõik sõjad.

Sellepärast tembeldada meid sõjaõhutajateks võivad ainult sarnased nadikaelad, kui sotsid, kes variseerilikult peidavad oma veriseid käsa

selja taha. Asjata oleks meele tuletada, kuidas sõja aeg iga maa sots koerana hulus oma maa kapitalisti väravas. On ju küllalt näituseid liigemalki.

Keda käis näituseks üks „meie“ nuhksotside ninamees August Rei klassisõja algul 1918. a. Soomest siia kauplemas? Kas rahuinglid, kes tulevad nokavahel palmioks, mida „Ühenduse“ sõnade järele praegu kollasest Hamburgi internatsionaalist pakutakse. Oh ei! Sealt tulid küll olevused, kellel inglitega samapalju sarnadust, kui sahariini kauplejal Martnal sotsialistidega, kuid hammaste vahel ei hoidnud nad mitte palmioksa, vaid pussi, mis oli määratud töörahva kõrile.

Kus olid siis sotside valged rahuriided ja õlipuu oksad? Nende asemel oli timuka särk ja kõis, mida ühes kodanlusega tiriti ümber töörahva kaela. Ja sotsid on häbeliku virinaga alati meele tuletanud, kui kunagi peastaabis piruka jagamine käsil on, et nende teened kodanluse võimu kindlustamiseks ei ole kogunite väiksed ning sellepärast neilegi suutäis saaki ära kulub.

Samuti talitasid Saksamaa sotsid, kes 1918. aasta sügisel peale Saksamaa keiserrüügi kokkulangemist võimu kodanlusele kindlustasid ja veriselt maha surusid kõik töörahva katsed, kurnajate võimu kukutada ja oma võimu maksma panna.

Kus olid siis sotside jutlustajad vendlusest ja õiglusest, kui ilmasõjas tapeti miljonitena töörahvapoegi ja kui peale sõda kodanlus rahustas töörahvast?

Siis seisid ühed sotsidest kodanluse teenistuses vabatahtliste timukatena, kuna teised kurnaja preestritena töörahvale jutlustasid kannatust ja mustakunsti abil katsusid selgeks teha, et see seisab töölise huvides, kui tema seljast maha nülitakse üheksas nahk.

Mis röögib siis nüüd Macdonald vendlusest ja temale laulab diskandiga kaasa „Ühendus“?

Kõige pealt ütleme, et on vahe vendluse ja vendluse vahel.

Meie teame, mis väärtus on vendlusel, mida jutustab rasvane papp kirikus ja mis peab osaks saama õndsatel peale surma, seni peavad aga kehvikud kannatama rikaste kurnamist. Teame, et mitte palju suurem väärtus ei ole vendlusel, mida kuulutavad teised inimsuse prohvetid.

Töörahval ei ole aga sarnase vendlusega ja tema kuulajatega midagi ühist. Töörahvas ei vennasta kurnajaga ja teab, et tööliste vabastamise asi mitte sentimeetritki selle läbi edasi ei nihku, kui Macdonald narrikuue selga tõmbab ja Inglise kuningaga vennalikult ühes lõunat sööb. Samuti, nagu Eesti tööliklass teragi ei võida selle läbi, kui isasots Martna kaitsepoltseiga väga vennalikult koos elab ja sealt oma artiklite eest seekleid saab. (Märkus: Kas ei ole Martna kirjutanud ka mitte nuhkide „Edu“ rüh-

ma üleskutseid, millised paar aastat tagasi kaitsepoltseis vabritseeriti ja kas ei ole see kuri-kuulus „honoraar“ nende eest saadud?).

Iga rakuskäsi teab, et ei või olla juttu vendlusest ega ühistundest tema ja rasvalademeiga majaomanikuga, vabrikandi või hallparuni vahel.

Kui tööliklass kuulutab vendlust, siis on see vendlus oma klassi liikmete vahel. Kunagi ei ole aga ükski klassiteadlik proletaarlane jutlustanud vendlusest tööliste ja kurnajate vahel.

Sarnasest „vendlusest“ räägib aga „suurima töölisjuhi“ Macdonaldi esimese mai läkitus. Et mõtelge kui süüantliigutav: Pariisi ja Londoni börse osakonna — rahvasteliidu, mis on asutatud nõrgemate rahvaste käpa all hoidmiseks ja rumalatele puru silma puistamiseks, tahab see „tema majesteedi alandlik sulane“ muuta rahvaste parlamendiks! Ja revolutsioonilise töölispuha — 1. mai, tahab sama isand muuta rahvusvaheliseks kroonupühaks, kus ka töölistel armulikult luba antakse „vennalikus ühistundes“ korraldada rongikäik ühes kristlikkude santlaagritega. Rongikäigu eel sõidavad aga ühises tõllas igavese „vendluse ja sõpruse“ sümbolina Inglismaal kuningas ja Macdonald ning Eestis Päts ja Martna, kelle üle Sooman hoiab sini-must-valget lippu.

See võib ju väga ilus ja armas paista sarnasele nürimõistusega väikekodanlasele, kui Macdonald ja sellest võivad vaimustada majaomanikud ja kõrtsmikud Brookusmäelt, kuid mis on kogu sel jaburdamisel tegemist tööliste klassivõitlusega?

Klasside koostöötamise — „kodurahu“ jutlustamine võib ju väga armas paista kõrtsmikudele, kes juba sõnast „klassivõitlus“ krambid saavad, kuid ei pruugi sugugi sots (olgugi nii nahkne, kui seda „meie“ sotsid on) olla, et selle „suurima töölisjuhi“ läkitusest vasikavaimustusse sattuda. Nuttis ju enne 1. maid vabrikantide „Päevalehtki“, et kommunistid 1. mai olla muutnud oma kihutustöö päevaks, kuna ta oleks pidanud olema üks kroonu püha ä ja Macdonald.

Miks jutlustab sotside kamp rahuarmastust nii kangesti töölistele? Just kui oleks töölisel sõdade õhutajad, just kui oleks tööliste käsutada suurtükid ja tankid? Miks maalib nüüd sotside „Ühendus“ Soome kodusõja koledusi kõigile seintele ja hurjutab Saksamaa kommuniste, kes olla ilusat maipüha sellega tumestanud, et olla osanud välja provotseerida kokkupõrkeid politseiga? Just kui oleks see Soome proletariaadi süü, kui tema võitluses oma kurnajatega alla jäi ja nagu peaks Saksamaa töölisel olema lambad, kes käivad ainult seda rada, mida mööda teda tahab tirida võmm.

See mulin, mille 1-seks maiks välja oksendanud Macdonald ja mida oma lehkava kapa sees pakub Eesti töörahvale „Ühendus“, ei ole

mitte niinajuu rahvusvahelise, kui kodurahu jutlustamine kõige puhtamal kujul.

Maha klassivõitlus!

Elagu klasside rahu!

Seda hüüdu lasevad sotsid juba häbenemata kuuldavale. Ja vähe sellest, sotsid on oma peale võtnud kohustuse, mida „vanal heal ajal“ täitsid kõstrid ja koolmeitsrid.

„Ära hakka ülemusele vastu, ära nõua, ära protesteeri!“ See käib kümne viisi peal läbi sotsi suunurkade. See ei ole enam kodurahu jutlustamine, see on lihtsalt ka kõige väiksema protesti vaimu ärritamine, katse muuta töörahvast töölocmadeks, kes selga küüru tõmmates nurinata vastu võtavad kõik peremeeste ja nende kubjaste kepihoobid. See on igasuguse revolutsioonilise vaimu hävitamine.

Muidugi, ei ole ju sotsid olnud kunagi revolutsionäärid, kuid nii varjamatult, nii häbematult ei ole nad kunagi ennem lasknud ennast kurnaja kuppeldaja osas paista.

Mispärast siis just nüüd sotsid paraja aja arvavad tulnud olevat igasugused „sotsialistlikud“ katted enesest ära heita? Vastus on lihtne. Just viimasel ajal on vahekorrad eriti teravaks läinud. Kurnajate majapidamise umbkotis ra-

belemine, kindralkuberneri poolt teostatav sõjaseaduse „demokraatia“ ja muud niisugused asjad avavad laiade hulkade silmi ikka rohkem kodanlise võimu tõsise näo suhtes. Seisukord muutub sarnaseks, et kurnajate pealikud plaani hakkavad pidama, kas ei ole aeg tulnud demokraatial päkad püsti liüta ja ühine hall- ja pärisparunite hertsogiriik sisse seada.

Kuid sarnane katse võib töörahva vastupaneku otsas puruneda. Sellepärast on tarvis kussutajaid. On tarvis välja saata koduelevandid palmipuud lontide vahel, kust siis töörahvale jagatakse palmioksakesi ja leierdada lugusid igavesest vendlusest seni, kuni kütirühmad vintpüüsse puhastavad ja völlapuid valmistavad.

Siis, kui kurnaja nõõri keerutab töörahva kõri jaoks, siis tuleb sots oma vennaarmastuse ja allaheitmise õpetusega töörahva juure.

Sots tahab lõpuni mängida oma osa kurnaja abilisea töörahva kägistamises. Kui võitlus kurnaja ja töörahva vahel ei ole jõudnud veel oma viimse vormini, siis on sots töörahva hulgas ridu segamas, kui otsekohene võitlus valla pääseb, siis astub sots kõhklemata kodanluse kampa. Sellepärast ei tee ka töörahvas vahet sotsliku ja kodanlise päpi vahel, kuigi esimene neist palmioksaga tuleb.

Rahvusline iseseisvus ja töörahva noorsugu

Töölisliikumine, mis endale teaduslikku jõudu ammutab marksismist ja leninismist, on internatsionaalne, rahvusvaheline. Selle liikumise põhiaated (ideed) on teravas vastolus iga ühiskondlise liikumisega, mis sünnib rahvuslisel alusel. Samasugune vahekord on ka klassiteadlikul töölisnoorsoo liikumisel ja rahvuslise noorsooliikumisega.

Äralabastatud marksism seletab mõne isehakanud revolutsionääri suu läbi vahel, nagu „ei tumistaks“ tõeline internatsionalist — rahvusvaheline proletaarlane — mingit rahvust, sest Marxi sõnade järele ei ole proletaarlasel isamaad. See on sama õige, nagu arvata, et neeger siis valgeks muutub, kui teda mitte mustaks inimeseks ei nimetata. Meie võime olla arvamisel (ja marksist on niisugusel arvamisel) et nüüdsed riigid, kus inimsugu koosneb üksikutest rahvustest, madalamat astet tähendavad, kui see tulevane ühiskond, kus inimkond rahvustest kõrgemale arenenud — üheks üleilmseks perekse. Aga nüüid on olemas sajad ja isegi tuhandes rahvused — igaüks enam ehk vähem isesugustes oludes, oma kultuuriga, keelega, kommetega. Marksist ei viska neid peeneid ja

tihti valusaid küsimusi mitte huupi ühte katlasse, vaid uurib neid läheneb neile kõige suurema ettevaatusega, püüab teadlikult rahvusliste hõõrumiste ja teravuste ära kaotamiseks kaasa aidata, mitte sel teel, et neid olematuks „tunnistab“, vaid et pinna ära hävitab, mis niisugust hõõrumist ja vaenu sünnitab.

Mis on rahvuslase ja internatsionalisti vahe?

Rahvuslasele on rahvus eesmärgiks, Ta leiab, et rahvus on väärtus, mis peab igavesti alale jääma. Sellepärast tuleb võidelda kõigi abinõudega selle eest, et kogu rahvas, iseäranis aga noorsugu, kalliks peaks oma keelt, oma rahva kombeid jne. Rahvuslus võib olla tõesti aateline — teatud kiidkonna marurahvuslaste juures, kes rahvuse alalhoidmises rahva õnne näeb. 90 korda 100 juhuse hulgas on rahvuslus aga — halvasti peidetud abinõu, millega võideldakse rahvusvahelise töölisliikumise vastu.

Marksist ei saa juba sellepärast rahvuses mingit eesmärki näha, et ta teda kui ajaloodist nähtust vaatleb, mida kord ei olnud ja mis kord paratamata kaob.

Kuidas tekkis rahvus? Mis on „rahvusline tunne“?

Meie kõik tunneme, iseäranis lapsepõlves, koduigatsust, igatsemist tuttava, armsakssaanud ümbruse järele, kui võõras kohas viibime. Tallinnalane tunneb mõne aja tingimata üksildust, kui näit. Tartusse asub. Inimesele, kes ei tunne suurt majanduslist viletsust, kes aastad on elanud teatud kohas, iseäranis kui tal seal oma püha eraomandus, näib see koht kõige sündsam kogu maailmas; see on tema kodu. Mida vähem ta sellest kodust väljas käib, seda võõram on talle muu maailm — isegi oma rahva keskel, kõnelemata teistest maadest. Oma kiila kombed, riietumisviisi, kõnekäänud — see on talle loomulik, muu aga — imelik ja koguni naeruväärt. Vaadake, kuidas mulgimaa elanik naerab Harjumaa naise „mütsi“ või seda, et siin verileiba nimetatakse „mauguks“ ja porist teed mudaseks. Ja missugune Tallinna ümbruskonna külaelanik ei muigaks üleolevalt, kui tartu ehk võru murraku kõnelejat kuulab.

Rahvus sündis majanduslise arenemise astmel, kus üksikud suguharud võitluses olemise eest teine-teisega otsekohe sõjajalal olid, kus läbikäimist üksikute suguharude ja rahvaste vahel puudulikud liikumisabinõud veel mitukümme ja sada korda raskemaks tegid kui praegu. Igal suguharul, rahval arenes iseäraliste elutingimiste tagajärjel oma keel, mis omakorda ühe rahva teisele veel võõramaks tegi. Määratu teravuseni viis rahvusküsimuse ühe rahva rõhumine teise poolt.

Meil ei ole tarvis üksi Iiri ja India rahvaid meele tuletada, keda siitamaani Inglise kapitaal (kuigi nüüd) „töölise“ (sotside) valitsuse kätega kägistab. Tuletame meele tsaristlikku Venemaad. Kümmed vähemad rahvad olid rõhutatud mõisnikkude ja kapitalistide valitsuse poolt. Emakeele tagakiusamine, ümbervenestamine, rahvusliku kultuuri ja kõigi avalduste jälgade alla tallamine sünnitas selle vaenu Venemaa vastu, mida näeme praegu Soomes, Lätis, Poolas, meil, ja mitte üksi kodanlaste, vaid osalt isegi töölisklassi hulgas. Rahvuslased ei tee vahet Vene rahva, Vene tööliste ja talupoja vahel; nad tegid süüdlaseks rahvuslase rõhumise poliitika eest kogu Vene rahva, kuigi see tsaarivalitsuse poolt samati alla heidetud oli, nagu väikerahvad, ja kuigi ka väikerahvad tsaari korda aitasid püsti hoida ja teisi väikerahvaid rõhuda. Tuletame meele, kuidas Eesti, Läti jne. soldatid tsaariväes aitasid (üheskoos Vene rahvusest soldatitega) Kaukaasia rahvaid alla heita, Poolamaad „mässude“ korral rahustada, 1905. aastal revolutsiooni maha suruda jne.. Kas ei olnud Tõnisson j. t. tsaarikorra teed? Mitte Vene rahvast, vaid valitsevaid klassisid (mõisnikke, vabrikante), tuleb rahvuslase rõhumise eest vastutavateks pidada. Kuid just nen-

dega on näit. Eesti rahvuslased nüüd kaelapidi koos, neid kaitstes ja neile pelupaika andes.

Kapitalism andis esimese hoobi rahvuslusele

Kapitaal ei tunne mingit isamaad. Tema isamaa on seal, kus kasu saab. Ta tungib Londonist kõige sügavamasse Aafrika südamesse ja mõni Saksa, Prantsuse või ükskõik missuguse maa isamaalane ei põlga ühtegi rahvatõugu, kui tema kukil istumine kasulikum on, kui „oma“ proletariaati mülgida. Kapitaal kihutab ühe maa rahva teise vastu sõtta, kui see talle kasulikum on rahust, ja teeb rahu, kui seda nõuavad mammona huvid.

Kapitalism alustab rahvahulkade kitsa rahvustunde purustamist. Proletaarlasel on küll, nagu igal inimesel, sünnipaik aga tal ei ole ükski maatiikk, kus valitseb kapitaal, kallim ja armsam teisest. Juba väliselt ei ole tööliste üleskasvamiskohtadel palju vahet: Olgu see Kreenholmi või Tallinna siitsivabriku kasarm, olgu see Londoni eeslinn või mõni Ameerika suur vabrikulinn, — igal pool on küsimus ainult selles, kas urgaste hunik kahe, kolme ehk enamkordne, kas mänguplats, uulits, enam ehk vähem porine, kas näed oma ümber Inglise või mõne muu maa proletaarlaste hädasid ja kurnajate prassimist. Ühesugune — peaaegu ühesugune kurnamine saab töölistele osaks igal pool. Leivapalukese pärast on ta sunnitud täna töötama Tallinnas, mõne nädala pärast vast aga juba Ameerikas. Tööline ei ole rahvusvaheline mitte üksi sellepärast, et ta kapitalistlikus korras rahvuslasele kultuurile võõrakslapseks (kunst, kirjandus, teadus saab osaks kodanluse noorsoole ehk üksikutele õppinud töölistele), vaid rahvusvaheliseks teeb teda ka see, et ta laiemalt liigub, kui talupoeg, väikekodanlane, haritlaste mass. Hulkade keskel liikudes tunneb tööline end kodu igal pool; ta astub uude kohta rännates pea jälle oma klassi hulka. Ei ole ime, et Eesti tööline näit. Venemaal teistele töölistele läheneb; ta lapsed on aga juba „venestatud“. Sellevastu asub Eesti talunikväljarändaja Venemaal kuskil metsanurgas „suguvennana“; ta lapsed ei oska vast mitu põlve kohalikku keelt ehk oskavad halvasti, nad on võõrad Vene rahva hulgas.

Millal saab proletaarlane endale isamaa?

Alles siis, mil ta valitsema hakkab. Kurnajate klass kaitseb teatud maad sellepärast, et tal seal püha eraomandus (vabrikud, lossid, mõisad). Töölisklass hakkab maad oma isamaaks pidama, kui selle oma ühiseks omanduseks tunnistab. Proletariaadil on sotsialistlik isamaa. Meil on sellest näide. Venemaa enamlaste partei oli suure sõja vastu, kuni võim oli kodanluse käes, kes töölist ja talurahvast oma huvide eest teise maade töörahvast tapma kihutas. Aga kui

tööliste-soldatite ja talurahva nõukogud riiklise võimu kandjateks said, kui sündis töörahva Venemaa, muutusid kõik klassiteadlikud töölised kõige tulisemateks sotsialistlike isamaa kaitsjateks. Ja imelik kodanlusele ja arusaadav meile: selle maa isamaalased on kogu maailma klassiteadlikud töölised.

Sotsialistlik riik ei rõhu teisi rahvaid

Ei tule kõneldagi sellest, et kord tulevikus, kus maksma hakkab täielik kommunism, enam ei saa olla rahvuslist rõhumist. Siis on kõik rahvused vennad, niikaua kui neid üldse veel on, — seni kui kõik rahvad sulavad üheks ülemiseks perekseks. Aga kohe, kui tööliklass

Lenin keskkooli lõpetades

ühes muu töörahvaga jõuab võidule, teeb ta lõpu rahvuslisele rõhumisele.

Klassiteadlikkude tööliste — kommunistide — partei oli see, kes rahvaste endamääramise õiguse välja kuulutas ja selle ellu viis. Venemaa kommunistiline (enamlaste) partei andis vabaduse kõigile Venemaa rahvastele. Osa endisest väikerahvastest on nüüd poliitiliselt iseseisvad (kodanlikes mõttes) neil on õigus oma riigina areneda; teised on liidus Nõukogude Venemaaga. Sotsialistlike Nõukogude Vabariikide Liit on esimene riikline ühendus maailmas, kus määratu Vene rahvas (suurvenelased) endaga täiesti üheõiguslisteks on tunnistanud teised vähemad (Gruusia, Aserbeidshani, Ukraina,

Valge-Vene, Armeenia jne.). Need maad on ühendatud majanduslikes asjades, sõjaliselt (rahvuslised väed kuuluvad ühise juhtimise alla), välispoliitiliselt (ühine välisministerium, ühiste esitustega välismaadel). Niisugune majanduspoliitiline ühendus on sama tarvilik sotsialistlike majapidamise ja vaenuliste (kodanliste) riikide vastu võitlemise seisukohalt, nagu on otstarbekohane mõnekümne töökoja asemele ehitada vabrik.

Kultuuriliselt aga on need riigid iseseisvad. Igatühes maksab kohalik (rahvusline) keel koolides, asutustes igas riigis on rahval võimalik oma kunsti ja kultuuri arendada. Meile, marksistidele on selge, et rahvas võib haritud olla,

tema noorsugu võib teadust, kunsti omandada, kui ta jõukas on, see tähendab, kui ta majandusliselt õitsvas järjekorras. Suur ühine sotsialistline majapidamine, kus tööstus, kaubandus, kogu riik ei ole mitte üksikute haikalade neeluvõtmise koht, vaid kogu rahva omandus, loob aja jooksul rikkused, millede sarnast pole näinud seni maailm ja mis võimaldab igale inimesele kõrgema hariduse, kunsti ja teaduse maitsemise jne. Meie, Eesti noortöölised tunnevad, mida tähendab näljase põialriigi kultuur ja haridus, mis kasu on sest „isesesivusest“ töörahvale. Ilma majanduslise aluspõhjata ei saa olla mingit tõelikult rahvalikku kultuuri, aga tõusva majapidamise asemel on iseäranis piskikeses, eilasiindinud haugide riigis, mida iga suurröövik püüab, kas paljaks röövida, ehk vähemalt oma vastaste vastu (sõdades jne.) käsi-kuks tarvitada, töörahvas määratud viletsustele, väljasuremisele.

*

Pöörane sopasõjakäik, meeletu valetamise ja võltsimise hooaeg on käima pandud kogu kodanluse ja nende teenrite sotside poolt klassiteadliku töölisnoorsooliikumise vastu. Anna pihla! Poo risti! Hävita ära! kisendavad ka Eesti kurnajate hääletorud ja sotsid. Eestkätt rökab kodanlus ja sots marusest vihast, et Eesti noortöölise eelvägi on tõelikult sotsialistlik, aga mitte juudasots, kes pühapäiviti kuulab sotslikke kõnesid, aga tööpäeval orjab sõnakuulelikult kurnajat, et „demokraatlist vabariiki“ kurnajale ja sotside suurinalale paradiisiks hoida ning endale puusärki valmistada. Kuidas tohib Eesti klassiteadlik noorproletaarlane olla kodanlise riigi vastane? Kuidas tohib ta võidelda oma

ideede eest? Kuidas tohib ta oma vendi ja õdesid kutsuda seda põhimõtet teostama, et proletaarlasel ei ole isamaad, kuni ta kurnajalt isamaa ei ole ära võtnud?

Kõige koledam on kurnajale ja sotsile see, et noortöeline mitte ei kõnele uduselt kommunismist kaugel tulevikus, mille poolt olla ka sots, vaid et ta selgelt näitab, mida vaja teha praegu.

Meie tahame maksima panna sotsialistlike korra, ütleb noorproletaarlane. Sotsialistline riik, nii suur või väike kui ta oleks, ei saa lahus olla teistest. Nüüd ei ole enam 1914. aasta, kus kogu maailm oli kapitaali söödamaa; nüüd on 1924. aasta, kus üks kuuendik maailmast on punase tähe all. Iga maa tööliklass, kes tahab sotsialismi teostamisele asuda, peab käe andma Punasele Sotsialistlike Liidule; ta peab kõige lähema ühenduse looma selle hiiglamaaga; ühine majandus, ühine poliitika. Kümme ja sada korda rohkem on seks summitud maake, kes on risti Sotsialistlike Liidu ja suurte kapitalistlike riikide vahel, kes geograafiliselt üks osa sellest suurest punasest maajaost, kes kild endisest suurest majandusest.

Las mõirgab kurnaja, las sajab tagakiusamiste rahe. Ideesid ei saa tappa mõõgaga. Tünn ja võllas ei pane teisiti veerema ajaloorattaid.

Uhkelt ja täies teadmises oma lähenevast paratamatust võidust sammub Eesti noortöeline edasi, sammub edasi veripunase lipu all, millele on kustumata kirjutatud: Kõigi maade proletaarlased, ühinege. Kõigi maade töölised ja talurahvas, looge oma riik, oma majandus, oma kultuur, mida ei lahuta teine teisest ükski traat- aed ega piiripost!

Noorproletaarlase ülesanded suvel

Kevadpäike viib sajad ja tuhanded noored proletaarlased linnatolmust välja loodusesse, maale. Ühed on need, kes saadavad mööda kolli-vaheaja maal, teised, kes puhkepäevadeks või paremal korral nädalaks-paariks vabanevad vabrikust, töökojast, kolmandad põgenevad tööpuudusel linnast, et teenida leivapalukest hallparuni või mõisa põllul, metsas, turbarabas.

Ei ole tarvis pikalt arutada, et klassiteadlik noorproletaarlane peab maale kaasa viima kas või mõnegi kiire neist, milledega töölisklassi kevadpäike valgustab klassivõitluse teed ja lähendab ühiskondlise kevade võitu. Töölisnoor peab selle soojuse ja valguse viima maale pävilise sauna, kantniku ütti, asuniku omni ja taluniku tuppä, — igale poole, kus on töötava rahva noorsugu.

Meie lipul seisab terve rida hüüdsõnu —

nõudmisi ja käskke: Imperialistlike sõdade vastu! Fascistide bandede vastu! Tööliste ning talurahva valitsuse — töörahva vabariigi eest! Kirikuronkade pimestamise vastu! Noortöeline ühisuse liikmeks! Noortöölise organiseerimiseks iga ühisuse juure noorte komisjon! Kõik klassiteadlikud noorproletaarlased töölisajakirjanduse kaastööliseks — annetuste organiseerimiseks, sõnumite saatmiseks, ajalehtede ja ajakirjade laialilootamiseks! Tegevusse spordi alal, väljasõitute organiseerimiseks maale, töötamiseks talurahva hulgas!

Niisugused ja veel terve rida tähtsaid ja vähem tähtsaid juhtmõtteid on organiseeritud noored üles seadnud. Millest peab siis igaüks meist kinni haarama, et just selle naela pea pih-ta tabada, mida kõige enne vaja liüta?

Sel suvel on tähtsamaks naelapeaks selgitus- ja kihutustöö maanoorsoo hulgas.

Kui seda ütleme, siis järgmiste lisandustega: Esiteks, et meie ei jäta seisma linna proletaarilise noorsoo organiseerimist ja propagandat-agitatsiooni ta hulgas. See peab täie hooga edasi minema. Aga seda tööd võib teha tööpäevadel. Osa nädalast — laupäeva õhtust esmaspäeva hommikuni — tuleb pühendada maale, — talurahva ja maatöölise noorsoole. Päeva-poolteise, mis linna noorproletaarlane maale tõtata saab ja mil maanoorsugu noaegsest orjusest pisut vabam, on võimalik muidugi ainult siis midagi maal ära teha, kui nädala jooksul korralikult ette valmistada, kavad luua — pidu korraldamiseks, kirjanduse müümiseks, ühisuste liigete võitmiseks jne.

Teiseks, ei tohi töötamise peale talunoorsoo hulgas vaadata kui mingi kitsa eritöö peale, mil oma programm oleks. *Maa noorsoo juure lähed linna noortööline, et endale klassivõitluse liitlast otsida.* Tal tuleb maal vast otsida kohast teed, kuidas juure pääseda talupoisi või sulase mõistusele ja südamele, aga siht on üks: äratada maanoorsoos sedasama klassivõitluse aadet, sedasama töörahva klassiteadvust, mis juba on vallanud suurema osa linna töölisnoorsoost. Tuleb niisugune keel, niisugused mõtted leida, mis arusaadavad maanoorele, kes mitte sugugi ei ole tuttav töölisliikumise aabitsaga, kes klassiteadlikku proletaarlast hindab kodanlise ajalehe järele ja lõbu leiab „paremal“ korral väikekodanlistest näitemängudest ja pidudest, tihti aga joomisest, simmanitest ja kakelustest; kuid meie eesmärk on — laiendada töörahva ühist väerinda kogu töötava rahva noorsooni.

Meie noored linna töölised ja teenijad ei tohi töötamist maal võtta mingi kerge lõbuna. Ei maksa kahelda, mõnelgi tuleb selle juures ootamatusi ja endapettust üle elada. Suur osa linna proletaarlastest ei tunne maaelu. Meie ei oska maanoorele nõnda läheneda, et ta meile kohe kui omasugusele täie usaldusega vastu tuleks, sellest kõnelemata, et kui vana taluniku otsa sattume, siis selle vanameelsusest tihti niigipalju jagu ei saa, et ta meiega sõbralikult juttu vestaks ja meid kuulaks, nagu maanoori.

Noorproletaarlased peavad asja väga tõsiselt võtma, maatööraha ellu tungima ja talle läheneda lihtsalt ning sõbralikult. „Mitte kamaandada talurahvaga!“ Neist Lenini sõnadest peab iga meie noor, kes tahab maal töötada, õieti aru saama.

Igasugune upsakus, igasugune „üleoleku“ näitamine muudab kõik talu- ja muule maanoorsoole lähenemise katsed rumalaks komöödiaks, jandiks. Meie peame endile ka kümme ja sada korda pähe raiuma, et halastamatu, karm võitleja tuleb olla teadliku vastase vastu. Teine asi

on arusaamatu klassivenna või -õega. Siin peab meil kõige suuremat kannatust, lahkust ja selt-simeheliikkust jätkuma selgitustööks. Igasugune haukumine ja mõnitamine on siin vilja hävitamine külvamise ajal. Ainult taktitu, läbi-põlenud intelligendike (näituseks mõni Gustavson või Johanson Brookusmäelt) võib söimata töölist, et see teisel arvamisel klassivõitlusest kui härrassots. Klassiteadlik noorproletaarlane peab oskama ennast hoida niisuguse „poolehoidu“-võitmise eest. Iseäranis peavad seda silmas pidama need intelligendid (koolinoored jne.), kes teoreetiliselt klassiteadlikud proletaarlased, või õigem — kes tahavad olla niisugused, kel aga rakud peopesas puuduvad. Meie ei soovita tingimata säärikuid ja sitsist kaelarätikut: nagu näitab sotside vähjakäik, ei päästa need proletaarlikkuse märgid mitte igatihte maatööraha põlguse alt. Meie ei soovita naiseltsilistele tingimata sonimütsi, veripunast bluusi; need ei pööra veel maainimest klassiteadvusele.

Enam lihtsust olekus, tähepanelikkust maatööraha hädade ja murede vastu, selt-simeheliikkust noortega! Ja nõnda tuleb olla just kogu töötava rahva ja ta noorsoo vastu maal.

Mõnelgi noorproletaarlasel on eksiarvamisest maatööraha kohta. Ta tunneb sealt ainult kahte kihti: hallparunit ja töölist. See on samasugune vaade, nagu oleks ühiskonnas ainult kurnajad ja puhtproletaarlased. Kuigi meie maa ei ole mitte Vene küla, kuigi siin klassivahed on võrdlemisi välja arenenud, ometi ei ole siin vastamisi mitte ainult hallparun ja sulane või saunik. Meil on terved maakonnad (Harjumaa, Läänemaa, Saaremaa jne.), kus hallparunit tuleb tulega otsida. Sest nõndanimetatud kahehobusekohamees ei ole hallparun; ammugi ei ole seda talunik, kel veel väiksem koht. Meie ei tee mingit pettekujutust sellest kesktalunikkude kihist: need ei ole proletaarlased, neid töölisklassi poole võita ei ole mitte kerge, ja kodanlise korra juures ei saa nende enamus harilikudes oludes tööliste ja talurahva (klassi) valitsuse poolehoidjaks. Aga teatud selgitustöö abil on neid võimalik neutraliseerida — neile selgeks teha, et kodanlus sisuliselt nende vastane on, neid ninapidi veab, nende nahal elab; mida suuremaks muutub kodanlise korra lagunemine, seda vähem tahab kesktalunik — kui meie oskame vastavat kihutust-propagandat teha — sda korda aktiivselt toetada. Ta jääb ükskõikseks pealtvaatajaks, kui töölisklass elu ja surma peale võitleb kodanlusega, mõisapidajaga, suurtalunikuga. Niisuguse seisukorran jouda ei ole mitte väike võit meie klassi asjale.

Kesktalurahva noorsugu aga võib teatud määral töölisnoorsooga kaasa minna. Noorsugu ei ole veel läbiimbunud klassivaadetega; — tal pole veel isiklikke klassihuvisid; noorusele oma-

ses otsimises võib ta võrdlemisi kergelt võitlejaks saada suure ühiskondlise idee eest. Et see nõnda on, näitab meie kesk- ja ülikoolinoorsugu, kus suurem osa töölisklassivõitluse pool-dajaid on just kesktalurahva noorte hulgas.

Sellepärast ei lähe klassiteadlikud noored maale mitte eelarvamisega, nagu oleks neil tegemist ainult saunaittide ja kõige kehvena asuniku omi noortega. Ei, nad peavad kodanlust salvama ka sellest jalast, mille peale ta end praegu kõige rohkem toetab. See on — kesktalunik. See on — kõige arvurikkam maotööraha kiht, iseäranis Põhja-Eestis.

Kas on tarvis seletada, et töölisklassiteadlikud koolinoored, kes suveks maale lähevad, määratud osa võivad etendada, kui nad vabasid minutisi mitte täiesti üksikõikseks puhkamiseks ei kasuta. Nad võivad juba üksipäinis organisaatorite ja propagandistide osa etendada; veel tähtsam aga, kui nad kindla sideme loovad linnaproletaarlastega, kes asukohta kui vennasvalda ilmuvad, ehk teistega, kes sinna suveks tööle asuvad.

Meie ei taha siin rohusedelisi kirjutada, kui-

das täpselt tuleb maotööraha noorsoo klassiteadvuse puudust arstida. Need siin on ainult mõned märkused selle töö kohta, mida rohkem on, kui et teda ära teha ühe või paari suve vältel; see töö peab kestma seni, kuni veel on — mitte ükski kodanline kord, vaid kuni veel leidub tema jäänuseid. Üksikasjalise tegevuskava võib siin välja töötada — kollektiivne jõud tege-likkude kogemuste põhjal.

Ainult kannatust, vaeva ja hoolt on tarvis, et töötamises maal tagajärgi saada. Noortööline saab linnas nagu iseenesest klassiteadlikuks, sest ta hingab seda ühes vabrikutahmaga. Maanoor — iseäranis talunoor — on maast madalast ja päevast päeva ümbruses, kus klassivahede teravus niisugusel määral silmi ei torgi ja kus hädast ning vlietsusest püütakse välja pääseda üle jõu käiva, kurnava, tapva töö abil. Siin võib selge proletaarlise klassiteadvuse kasvatada ainult vastav sõna, kirjandus, ajaleht.

Klassiteadlik proletariaat ei karda raskusi. Kõige vähem peatuvad nende ees noorproletaarlased. Tööle julgelt ja kõhklemata ka maanoorsoo hulgas!

Mida peab proletaarlise ilmavaatega koolinoor tegema maal?

1. Proletaarlise ilmavaatega koolinoor peab vabad minutid pühendama töölisklassivõitluse aadete laiailaotamiseks.

Pappide noorteühingu liige läheb kiriku, „ilmalik“ hallparuni noorsugu otsib üles omasugused; klassiteadvusetu tööraha noorsugu läheb kõrtsi ehk simmanile; klassiteadlik noorproletaarlane võidab oma klassile poolehoidjaid — jutuaajamisel külanoortega, kirjandust müües, kõlbulikku lõbustust organiseerides.

2. Proletaarlane koolinoor ei tohi eralduda küla, alevi, mõisa tööliskoost või talunoortest, vaid ta peab teed otsima nende hulka.

Klassiteadlikud tööliskoored peavad oma asja poole võitma kõige laialisemad tööraha noorte hulgas, aga mitte üksikud äravalitud. See ei ole töötamine maal, kui mõni „ideeline noorkommunist“ kuskil tagatoas mõne koolivenna või -õega kodanlist korda kukutab; ta peab püüdma läheneda kõige vähem arenenud noortele sulastele ja teenijatele, talunoortele.

3. Proletaarlise ilmavaatega koolinoor peab oskama seltsimeheks saada kohalikkudele noortele.

Kui ta seda mitte ei mõista, kui ta jääb noorhäraks või preilliks maanoore silmis, siis on ta ilma suurema auta läbikukkunud.

4. Proletaarlane koolinoor ei tohi vahet teha küla „parema“ ja proletaarlise noorsoo vahel,

vaid peab talu- ja tööliskoost teineteisele lähendama.

Koolinoor leiab kergesti talunoorte hulgas neid, kes talle arenemise poolest lähemal, kui maotööliskoored. Ta ei tohi unustada, et maalgi töölisklassiteadvus kõige suurem on tööliskooste keskel; siit peame meie kõik võtma, mis võtta on; talunoorsugu on paljudes kohtades suuremal arvul, vaimliselt enam arenenud („haritud“), kuid see arenemine on väikekodanline, meile enamasti vaenuline. Klassiteadlikkude noorproletaarlaste kohus on neid talunoori, kes töölisklassi ilmavaatelised, lähendada kõige kehvemate kihtide noorsoole (pidudel, manguudel, spordis, ühingutes jne.)

5. Talunoor tuleb painutada tööliskooste järele, mitte tööliskoost talunoori järele.

Iseäranis koolinoorest tuleb karta, et ta klassivahede lepitamisele asub — sulase ja perepoja, naisteehija ja talutitre vahel; kui talunooritel pole eneste klassihuviseid sõna täies mõttes veel, siis on neil teatud osa vanemate vaateid sulase, päivilise, saunamehe jne. kohuste ja peremehe õiguse kohta (maa eraomandus, sulase ja teenija kohus 14—16 tundi orjata, sest et peremees orjab jne.) Siin ei tohi klassiteadlikul noorel mingit kahtlemist olla, ta peab talunoori enda kasupüüdeid paljastama. Ta peab meeles pidama, et talunoor töölisklassivõitluses ainult siis

seltsimees on, kui ta täiesti ja kahtluseta tööliisklassi seisukohale asub.

6. *Esimene klassiteadliku koolinoorproletaarlase kohus — korraldada oma asukohtas (külas, vallas, alevis jne.) tööliisklassiteadliku noorsoo rühm.*

Üksi ei ole sa lahingus sõjamees. Esimene piüe olgu ärksamatest, ideelisematest töölis- ja talunoortest rühm luua, kellega ühisel, kollektiivsel jõul tuleb asuda tööliste kirjanduse ja ajakirjanduse müümisele ning suusõnalisele propagandale, proletaarlike kavaga pidude jne. korraldamisele. See rühm peab uusi seltsimehi juure võitma, kohalikus kodanlikes noorsooühingus, kui see olemas, propagandat algama kodanlike ilmavaate vastu, ehk asutama töölisnoorsoo ühingu osakonna, korraldama noortekomisjone töölisühisuste juure jne.

7. *Koolinoor peab olema ühenduses linna töölisorganisatsioonidega, ajakirja ja ajalehe toimetusega.*

Kõige tähtsam aga, et ta ühendust peaks nende linnanoortega, kes tema asukohta kui vennasvalda ilmuvad, ehk kes sinna juhuslikult tulevad kirjandust müüma, koosolekule, ühisust looma. Neile peab ta abiks olema kohaliste seltsimeeste ja muude olude tundmisega.

8. *Ära katkesta sidemeid sügisel!*

Pärast koolivaheaja lõppu peab koolinoor kindlasse sidemesse jääma oma maaseltsimeestega, muretsedes neile kirjandust, ühendades maancori linnaskäimise kordadel linnanoortega jne.

9. *Ka esimese katse üpardamist tuleb samuks edasi pidada!*

Mõnigi koolinoor, kes tahab suurele tööliklassivõitluse ideele maal kasu saata, elab algul pettumusi üle. Kuid ta peab meeles pidama, et keegi teda maal ei oota kui õnnistegijat, vaid et seal elatakse raskes orjuses, tihti võõras olles teadlikule klassivõitlusele. Mõnigi noorproletaarlane, iseäranis aga koolinoor, satub algul oma propagandaga naeru ja pilke alla; sest miks peab leninismist arutamine huvitavam olema kaklemisest, joomisest, simmanist? Seda peab noorproletaarlane kannatlikult, m ä ä r a t u kannatusega, kohaste näitustega, parajal juhusel, seltsimehelikult suutma selgeks teha. Ja ei mitte ükski selgeks teha, vaid ka külanoores tei seti tegema panema kui seni.

Siin ei lähe iga samm korda; iseäranis ebaõnnestuvad esimesed. Tagajärjed saab, kes äparduse korral oma rumaluse, oskamatusse üle naerab ja teine kord selle sammu p a r e m i n i astub.

Mis peab olema proletaarlike naisnoorsoolase peahuvi?

Kui tõusikkodanluse noorsugu pidutseb ja uhkustab oma hästiravitsetud tõu, peenemaitseliste kleitide, smoking- ja shimmi-ülilõikandega, sööb torte ja shokolaadi, võistleb omasugustega kuldkarikate peale selles, kes kõige paremini ja lõbusamini oskab igavat aega surnuks lüüa, ja kui seesamane talvatud mõistusega kolanokk ülevalt alla vaatab töörahva kui harimatu musta massi peale, tahmanägude peale, kellede vastu siiski süidantliigutav on inimlikkusest ja halastusest rääkida, — kas tohib siis ükski tõsine töölislaps unistada sõprussidemetest sarnase seltskonnaga või unustada end heakskiitvalt kaasa tegema nende lillelisi pillerkaare ja muid jaburdusi? Selleasemel, et järsk vahe tõmmata enda kui tuleviku inimese, kõigi varanduste ja väärtuste looja — töörahva lapse vahele ja kõduneva, varsti ajaloo kolikambrisse heidetud kodanlike noorsoo vahele —, selleasemel on tuhanded proletaarlaste lapsed, kes ei tee ja ei oska vahet teha pahema ja parema kää vahel — proletaarlike ja kodanlike noorsoo vahel.

Suurelt jaolt on see koduse kasvatus ja kodanlike kooli süü. Sest vaata, ütlevad lap-

sed, koolis on kõik ühesugused, iseäranis keskkoolides, ei tehta vahet ei õppurite ega õpetajate poolt, ei küsita ega kirjutata otsa ette, kas oled töölike laps või kodanlike võsuke. Ja vaata kuhu tahes, kas paremasse või ka kõige viletsamasse proletaarlike korterjurkasse, igalpool enamasti üks suurem huvi: riietamises ja kometes kodanlike noorsugu järele ahvida, poleerida küüntelt ja peopesalt iga viimne töö jälg, et minna kodanlike ilma ette — klanitud ja silitud, et välimuse ega ülespidamise juures miski ei näitaks häda ja viletsust, mis peletamata jäi püsima selle „preilikese“ või „noorhärakese“ kodukoldesse. Peab ütleva, et naisnoored iseäranis selle all „kannatavad“: missuguseid narrusi nende poolt ei tehta ja kui palju kibedusi ja piina sealjuures alla ei neelata.

Kas tohib proletaarlike noorsoo nõnda puududa oma klassi iseteadvus? Kas meie tõesti endid nii madalalt hindame, et muud teha ei oska, kui endid kodanlike noorsoo külge passida? Kui töölike lapsed seda teevad, siis on see tuhat korda häbistavam, kui kõik kodanlike ja ta eelkäijate mõisnikkude ning nende kupjade piitsa, mõnituste ja hirvituste ärakan-

natamine. Sest kas on klassivahed ikka veel tumedad? Või on kunagi enne klassivaheline võitlus seisnud nii otsustava lahingu ees, kui praegusel silmapilgul?

Kodanlus koondub musta tagurluse lipu all, et päästa kapitalistlist korda igas ilmakaares ülestõusva töörahva vastu, kes tahab luua sotsialistliku ühiskonna — üleilmse Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu. See võitlus on käimas, ta ei lõpe enne, kui töörahvas on pääsenud võidule. Algamas on viimne otsustav võitlus — häda ja viletsuse sunnil. Kunagi ei ole klassivõitluse hüüid nii kaugele kajanud ega nii populaarne olnud, ka teistes töötavates kihitides. Kas on meie päivil põlvepikkust poisikest ehk pisikest plikakest, kes midagi poleks kuulnud kommunismist? Täiskasvanute hulgas jääb iga päevaga vähemaks nende arv, kes ei teaks, mis on kommunism, — suur eesmärk, mille eest võideldes tuhanded proletaarlased langevad ja mida ka töörahva äraandja sots ja mõnigi kodanluse prohvet peab nimetama inimsoo „kaugeks ideaaliks“, mis ükskord ikka tõesti täide minna ja üleilmse rahu, vendluse ja õigluse teostada. (Muidugi usuvad sotsid ja niisugused kodanluse „idealistid“, et nad seni ajalooliselt õigustatud on selle aate eest võitlejaid pooma ja maha nottima). Ka proletaarline noorsugu peab mõistma, et elame suure ühiskondliku pöörde ajajärgul, kus algamas uus ühiskond. Ja kui selle kohta kuskil veel lahkarvamised või teadmatus valitseb ja kui kurnaja kõige häbenatamalt kõrget liikumist mustab ja materdab, siis peab just töölisnoorsugu see olema, kes uhkelt, taganemata, kõige oma nooruse, jõu ja elavusega seda kuulutab, selgeks teeb.

Me teame, iga noort ootab tagakiusamine, ehk vähemalt itsitamine „erapooletu“ kirju noorsoo hulgas.

Aga kas tohib see meid kohutada? Kodanlus kui ka ta pisikesed kiskjad „hundipojad“ julgevad ainult niikaua töörahva poegi ja tütreid türmidesse tassida ja neile silmust keerutada, kuni töölisklass noorest vanani pole klassiteadev. Sest kui palju oleks kodanlust ennast ja mis aitaks ta täistuubitud rahakapid, kui poleks ta kaitsjaks mundrites ja ilma mundrideta pimedaid töörahva poegi ja tütreid. Mammonamehed ja kullakummardajad ning nende noorsugu ei hakka ennem tundma aukartust töörahva ja selle suure vabastusaate — kommunismi ees, kuni nad pole jalust rabatud töörahva poolt. Ja selleks peab kaasa aitama ka

töölisnoorsugu, sellepärast peame meie, noored proletaarlased, kõik kui üksainus töölisklassivõitluse idee eest väljas olema, teda kaitsma, teda kuulutama. Ja iseäranis naisnoored, kes usuvad, et ilmaratast ainult meesjõuga keeratakse, nemad aga rahulikult oma isikliste asjakeste kallal võivad tippida, peavad töölisklassivõitluse oma kallimaks uhkusajaks tegema.

Ja tõesti, kas võib olla veel suuremat uhkusasja, suuremat au, kui tunnistada end selle klassi lapseks, kes ajalooliselt määratud uut ilmakorda teostama, mis on jäänud täitmatuks sooviks möödunud põlvede maamuldaivaibunud miljonites ajudes ja valutavates südames. Meie tõstame üles kõrgele klassivõitluse lipu. Meie teeme seda uhkelt, peadpüsti hoides. Sel teel oskame juba nüüd väärikselt tasuda kõigi hirvituste eest, kodanlust ja ta võsukesi värisema panna meie jõu ees.

Kuidas meie seda teeme? Kas tuleb meil lõpetada igasugune läbikäimine „erapooletu“ noorsooga?

Ei! Töölisnoorsugu ei pea end muti kombel mulla alla peitma, et kuskil nurgas närtsida, vaid ta peab näitama oma jõudu ja oskust, et igale poole tungida ja poolehoidu võita. Kõik aeg, mis üle jääb töölisnoorte kollektiivsest tegevusest oma klassi hulgas, tuleb kasutada tegevuseks „erapooletu“ noorsoo hulgas.

Klassiteadlik noorproletaarlane võib isegi löbustuste teel, mida korraldavad väikekodanlike ilmavaatega noored, kasu saada oma klassi asjale, aga see on võimalik ainult siis, kui nad mitte ei lähe väikekodanlike noorsoo järele, vaid teisi kaasa kutsuvad töölisklassiga, neid lähendavad töölisklassivõitluse seisukohale. Selle erapooletu noorsoo hulgas peab aga vähegi klassiteadlik töölisnoor kõige pealt hindama neid, kes talle kõige lähemal oma enda või vanemate rakuskäte poolest. Mitte mõni kuldpagunite kandja või mõni muu silutud sabakuuega noorhärä ei tohi olla meie tähelepanu vääriline, vaid meie seltsimees peab olema lihtne ja aus noor, kellest võib loota võitlejat meie ridades.

Tõsine töölisnoor saab igal juhusel ja igal pool uhkelt ja väljakutsuvalt kõrgel hoida töölisklassivõitluse lippu. Olgu kodus, koolis, töökojas või adra taga — igalpool on tal võimalus kihutust teha revolutsioonilise marksismi, leninismi kasuks.

See peab olema ka proletaarlike naisnoorsoolase peahuvi.

NAISNOOR.

Noorsugu murrangpäiwil

Hiljuti ärapeetud teisel ülemaalisel noorsookongressil moodustasid töölisnoorsoo organisatsiooniliste koonduste ja noorsoo liikumise pahempoolse opositsiooni esitajad ligi poole kogu kongressi koosseisust, kuigi töölisnoorsoo organisatsioonidest saatsid kongressile oma esitajad ainult Tallinna töölisnoorsoo organisatsioonid. Peale selle, kui töölisnoorsoo organisatsioonide esitajad kongressilt välja heideti, kirjutasid „Waba Maa“ ja „Päewaleht“ kongressi kirjeldustes, et see üks haledam, wesisem, wärwitum, weriwaesem ja mitte midagi ütlew noorsoo kongress olnud.

„Uudismaa“ kirjutas hiljuti, et „erapooletust koolinoorsoo liikumisest pole midagi järele jäänud, mitte rohkem, kui palju on veel noori „Uudismaa“ toimetuses. Organisatsioonid surewad üksteise järele, tegewust ei ole mingisugust, mida veel wõiks nimetada noorsoo liikumiseks, olla järele jäänud tardumine, tuimus senise noorsoo liikumise wastu — kirjutab hädaldades „Uudismaa“. Sellele lisaks kirjutab keegi noor „Päewalehes“ samasugusest nähtusest wäljaspool kooli tegutsewate noorsoo organisatsioonide kohta. Igal pool jääda tegewus soiku, noorsugu põgeneb hulgana organisatsioonidest. Ja edasi — ka nõndanimetatud sotsid noorsooühingul lähewad sama teed — surma poole. Aasta, pooleteise eest tuli Tallinna sotside noorsooühing peaaegu täies koosseisus sotsliku kollase lipu alt ära, rewolutsioonilise töölisnoorsoo ridadesse. Läänud aasta sügisel tegi samuti Narwa sotside noorsooühing, mis ühtlasi teine ja wiimane selles suures „tööliste parteis.“ Need mõned noored koduelewandid, kes veel sotside noorteühingu Tallinna osakonda järele jäid — pidutsema, on nüüd ka lõplikult Brookusmäelt laiali jooksnud. Ühe sõnaga: igal pool wäljasuremine. Mis on selle põhjus? „Uudismaa“, kes wäga tark tahab olla neis sinatseis noorsoo liikumise küsimustes, leiab selle põhjuse üles: noorsugu olla jälle murrangpäewil, olla wanade tõekspidamiste ja ideede ümberhindamine. Ja kui see sündinud, trööstib end „Uudismaa“, kui noorsugu leiab uued tõekspidamised ja ideed, siis läheb alles noorsoo liikumine hoogu ja jõuab ennenägemata haripunktile.

Kuidas peab seda nähtust — senise noorsoo liikumise wäljasuremist — hindama klassiteadlik töölisnoorsugu, noorsoo liikumise peaja? Kuidas ta sellest aru saab ja mida peab sellest järeldama? Ka meie ütleme, et noorsugu on murrangpäewil. Millest muust räägib see, kui need noorsoo hulgad, kellele seni wõõras olnud rewolutsioonilise töölisnoorsoo wõitlus, hakkawad tulema töölisnoorsoo weripunase wõitlus-

lipu alla. Kõige pealt wõib märgata maanoorsoos, kes seni töölisnoorsoo liikumisest eemal seisnud, liginemist töölisnoorsoo liikumisele, mida tõendab see, et kõigi tegewamate töölisühisuste juures maal õige elujõulised noortekomisjonid tekkisid, iseäranis algades läinud aasta septembris-oktoobrist. Ja kuigi demokraatia töölisühisustele kriipsu peale tõmmas, sellega ei ole kaugeltki olematuks tehtud maanoorsoo liikumine. Kinnilöödud ühisuste noortekomisjonide tegelased leiawad jällegi mitmesuguseid teid, kuidas tegewust jätkata. Sama näeme koolinoorsoo hulgas, kus senise noorsoo liikumisega wastasrinnas seisew tiib ikka suuremaks ja tegewuses aktiivsemaks muutub. Teisel noorsoo kongressil hääletasid paljude „erapooletute“ noorsoo organisatsioonide esitajad klassiteadliku töölisnoorsoo ettepanekute ja seisukohtade poolt.

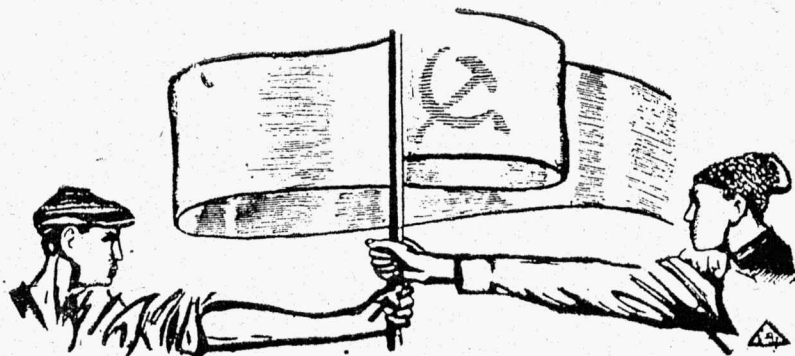
See on tõesti murrang. Ja sel on olemas ka oma kindlad põhjused. Senine „erapooletu“ noorsoo liikumine, millel sihiks tühjus ja ideelagedus, ei suuda panna noorsugu liikuma. Noorsoo hulgad on tüdinenud tammumast erapooletuse mädasoos. Noorsugu vajab elu, wõitlust, edasitungimist suurte sihtide poole. Seda ei ole ta aga senisest noorsoo liikumisest leidnud; seni on noorsugu tahetud muuta erapooletuks, kes ei tohi tegemist teha noorsugu eluliselt huwitawate küsimustega, ühiskondliste ja poliitiliste probleemidega, sest see on kurnajale kardetaw, seda nimetab Koodi Iaan „tik-kude andmiseks laste kätte.“ Seni on tehtud kroonu noorsoo liikumist haridusministeeriumi poolt ettemääratud piirides ja kristlikkude koolipoliitika würistide kaitswate tiibade all. Nüüd on noorsugu „erapooletusest“, s. o. nisaimemise ajajärgust üle jõudnud, nüüd tahab ta ka leiba parema hakata ja oma jalgaldest kõndida. Sellepärast jääwadki kodanlistest noorsoo organisatsioonidest mälestuseks ainult rahukogus registreeritud põhikiri ja asjaajamise paberid, kuna noorsugu neile selja pöörab, et seisukorra üle järel mõtelda ja ümber hinnata senist. Ja praegu seisame just niisuguse seisukorra juures.

Aga niisuguse seisukorra juures peab ka klassiteadlik noorsugu walwel seisma ja otsustawalt tegutsema. Sest kuigi noorsoo hulgad on pööranud selja senisele noorsoo liikumisele ja oma seisukorra üle järel mõtleb, ning osalt juba meie wõitlusridadesse woolab, siis ei tähenda see veel kaugeltki, et noorsoo suur enamus otsekohe õige sihij leiab ja töölisnoorsoo wõitlusridadesse tuleb. Niisugune ajajärk on mitmeti hädaohtlik, noorsugu wõib kergesti wale teele juhitud ja hoopis töölisnoor-

soo vastasesse võitlusse kistud saada. Tagurlus, fascism, mis noorsugu lubab, niipalju kui see talle tarvilik, ühiskondlisest liikumisest ja võitlusest osa võtta, võib osa noorsugu oma rüppe tõmmata. Sellepärast peabki klassiteadlik töölisnoorsugu walwel olema ja otsekohe selleks energilist tegewust algama, et laialisi noorsoo hulki oma poole võita. Töölisnoorsoo klassivõitluse hüüdsõnad peavad ulatama laiade noorsoo hulkadeni, neile tuleb ära näidata, et ainuke õige eesmärk, kuhu poole noorsugu peab

tungima ja mille eest võitlema, on töörahwa walitsus, on kommunistlik ühiskond, s. o. niisugune ühiskondlik kord, kus ei ole kurnajaid ja kurnatuid, ning ainult seal saab noorsugu rahuldada inimväärilise elu nõudeid ja tunda rõõmu noorusest.

Tööle siis selles sihis wiimane kui üks töölisnoor. Toome maanoorsoo, koolinoorsoo ja väikekodanlise noorsoo töölisnoorsoo võitlusriidadesse.

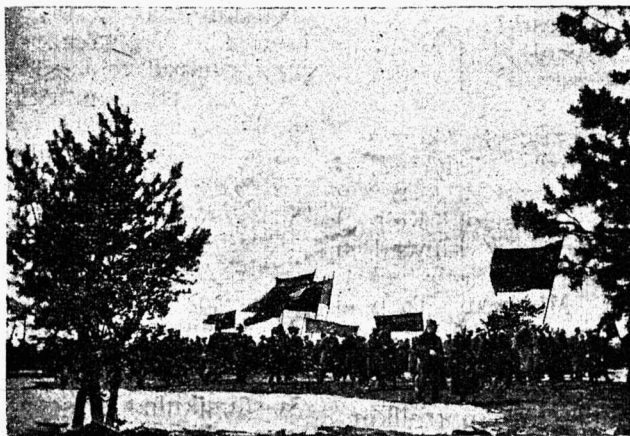
ILUKIRJANDUS

Mikk Simm

Ühes väikses wabariigis, mis asub wiiekümne kaheksa ja kuuekümne lausekraadi ning kahekümne kahe ja kolmekümne kaheksa meridiaani wahel, on nagu igas demokraatlikus riigis üks kõige mõjuwam partei. See on muidugi kõigi seaduste kohaselt nii sügawasse aetud, et ei küüni sinna ligi ükski nuhk ega nahk. Selles parteis on kõik ausad tööinimesed, keda kurnatakse, kes seda kurnamist ei salli ja tahawad inimsoo päästa turmast ning

surmast, panna tööle logelejad ning asjata söödikud . . .

Mikk Simm oli õpipoisina suurde rauawabrikusse tööle läinud, kaksikümned wiis marka päewas teeninud, rauda wiilinud, teewett keetnud ja rohelise seebiga käsi pesenud, isalt rihma saanud, kinoraha lappinud ehk laenanud ning elanud nagu tuli toores puus. Tal meele ei tulnudki, et poleks neid wanemaid, kel keldrikorter, kolm-neli aluskotti ja supipott, et siis

1. mai Tallinnas. Rongikäik Stroomile minekul

oleks weel kibedam elu olnud ehk ei tea kuidas läinud olekski. Teda aitas igasugusest langusest, wargile minekust, ulakusest üle kindel meel ja kaalumine, mille oli omandanud isalt ja emalt. Seda ei saa ka just öelda, et isa, Wana Simm, ohjad lõõga oleks lasknud, ennemini olid need pingul!

Kui Mikk Simm kõigi nende majanduslike, ihuliste ja muude raskuste all ägades ja wäherdades seitsmeteistkümne aastaseks oli sirgunud, sai ta töölistmaja ees nuuti neli-wiis sähmakat üle turja ja ristluie. Wõmmid pek-sid talle seega niisuguse wiha sisse, et see ei läinud magadeski meelest.

Nüüd oli ta juba sagedasti käinud kleepimas selle mõjuwa töörahwa partei üleskutseid, lendlehti ja häälekandjaid, suuri ja väikseid, majanurkadele, aknaluukidele, sakste akendele ja tratuaarikiwile. Ega ise igakord neid lu-

genudki. Kui mõnele silmad löi, imes nii waimustuse enesesse, et jättis lugemise pooleli, kahmas mütsi, kliistripoti ja läks jälle . . .

Pidi kord türmigi sattuma. Kordnik kargas juba kraesse kinni, tiristas wilet, Mikk Simmi semu andis nätsu, politseinikule, et see lendas ninali ja mehed sibasid edasi.

Kui hommikul wabrikusse läks, ega rääkinud kellelegi sest sõna. Wedas pluusi selga ja nühhis jälle rauda.

Ta oli terane, aus, otsekohene poiss ja miks ei wõitnud ta lugupidamise seltsimeeste hulgas. Ta oli kõige lugupeetum wabrikus.

Ta kogus iga pühapäew oma kaaswõitlejad, wabrikupoisid, teised tuttawad uulitsale kokku, läks metsa, löid seal raamatud lahti, lugesid, arutasid ja õhtuks jõudsid alati ühele otsusele: koju minna ja järgmiseks korraks weel üks uus seltsimees kaasa tuua.

Mikk Simm tõmbas juba isesorti härrade tähelpanu enese peale. Mikk oli waheti ka koosolekutel üles astunud, sõna wõtnud, rääkinud, mis mõistis, mis tundis, ja töölismajas liikus ta iga õhtu. Seda ei teadnud Mikk Simm ega teised semud arwata, et kuskil nimekirju peetakse, kus kõik ärksamate tööliste nimed üles kirjutatud, auto määratudki, et öösel sellele ehk teisele kommunistile järele sõita!

Mikk Simmil tänini midagi ei juhtunud, oli tragi noormees, wirutas seal, kus teised kõhklema löid, werisemalt edasi ja kõrwestadki punetasid, kui maha istus. Wahel wahtiski ta koduwarawas mõni poisinolk wesiste silmega, mille peale Mikk tähelpanu ei juhtinudki, ega aimanud, et see nuhk on.

Täna oli Mikul kodu, ees, jälle wana hea kallis seltsimees, kes talle kõik asjad peostsuhu ära selotas, lendlehti andis, muud kirjandust tasku toppis. Kuid see seltsimees ei tohtinud päewawalges oma nägu näidata, ja nüüd aimas Simmigi, et ega nühid teda passi, need tahavad tabada seda seltsimeest, kelle nime temagi ei tea. Kuid Mikk ei teinud millestki wälja, selatas seltsimehele ta küsimuse peale, kas jälgiwad kapod teda, et üks nolk käib warawas kõõlumas. Asigi sellega!

Õhtul läks ta aga pörandaalusele koosolekule. Nad arutasid päewakorra järjekindlalt läbi, tegid otsused üksmeelselt ja Mikk Simm heitis süngi rõõmsas tujus ja naer näol. Kell lõi kaks. Tal jooksis mõte läbi pea, et woiwad ju täna tulla nühid, wiia ta ära, piinata ja peksa ning panna aastateks tüümi. Mis eest. Ta pole midagi teinud. Aga no kui minna tuleb, ei kohku ta.

Kui hommikul wabrikusse läks, ei antud talle numbrit, ega lastud kaugemale kui kontrollkontori klapi alla, pluhiti hiljem warawa taha hoopis. Oodanud ligi paar tundi, hakkas peale käima, et teada antaks, mis eest ta tänawale wisatud. Wiimaks sai hing täis, tahtis murda rinnaga läbi, minna küsima lahtilaskmise põhjust, miks seda wask numbrilätkat täna hommikul ei antud, kas on see kaduma läinud, wõi mis! Rüselanud nii, andis paar laksu mundrimehel wastu kõri, kisa lahti ja Mikk Simm wiidi wabriku politseijaoskonda. Ta nina tilkus werd, mis wõimumes rusikaga jooksmata löönud.

Pika ootamise järele saadeti ta linna arestimaija, kus istus kaks nädalat. Siis läks wabrikuwarawasse tagasi. Warawawaht naeris, kui nägi teda nalginud näoga, magatud mütsis ja katkistes pükstes.

Peakontoris tegi tuntud härra lahke näo, luges paberilt ette, et Mikk Simm olla töölisti wabrikus segaduste sünnitamiseks üles kihutanud, mis sisekorra määruste wastu, sellepärast tagandatakse see õpipoiss töölt. „Aga — kahe nädala palk?“ küsis Mikk. „Sel juhtumisel pole seda ette nähtud“ — wastas ametnik, keeras

kanna pealt ümber ning Mikk lõi ukse klõmm! kinni ja kadus kontorist kaugusesse.

Mikk Simm otsis nüüd tööd ja tööd. Isa tegi kodu säru, ega tahtnud eit enam kodu süüa anda. Käis ja lonkis, tuli tühjalt tagasi, ei hakanud hammas peale kuskil. Sadamas mõnel hommikul sai upsi juure tööle, pidi wiina ostma, kui tahtis teisel päewal weel jääda, kuid seda ta ei teinud, wiina ei ostnud, pidi jääma ilma tööta siingi. Ei mahtunud siin kotte turjal tassima see, kel nägu wõõras! Ning töötuid oli murdu hommikuti siin koos. Sadamas oli ilhe töörahwa wabariigi laewu sees küll, töö mühas, raha kõlises pursuide tasku. Autod sõitsid, kel jahu-kotid, kel naised peal, kange hais taga.

Mikk Simm tuli kõht tühi koju. Näsis hapuleiwa koorukest ja läks töölismaija. Siin saalisid töölised edas-tagasi, suitsetasid, sülitasid, tropikaupa ajasid juttu, põminat oli maja täis, kuulda oli mõne naistööliste hele naer.

Helistati. Koosolek awati. Kõneldi, et demokraatlik wabariik ei suuda kanda kõrwugi. Isandad ajawad taskuid täis, töölised nälgigu uulitsal. Wabrikud sulutakse, sest wanad loogud, suured tehased wäiksele maale ei kõlba, pole mis teha, millega kiitta. Saadused on nii kallid, et turgu ei leia, spekulantid weawad wälismailt kaupu, siidisukke sisse. Riik ostab püsse ja ehitab sõjalaewu, kuid sahu pole, tööd ei ole, töölised palka ei saa, peawad nalga surema. Need waewatud ja koormatud, kes tehaistes weel tööl on, saawad ainult näljapennisid, palgad surutakse ikka alla poole. Kapitalistlik kord käib maha ja tööliklass kannatab selle all rängasti. Naabruses on töörahwa riik. Seal tõusewad tööliste palgad kõigi kodanlaste wale ja sõnnikuloopimise peale waatamata. Töörahwas selles „wabariigis“ siin pab samati tegema, nagu naabruse töörahwas teinud, peab paksud kodanlased oma kondiselt turjal maha raputama, ise walitsema.

„Kes see noormees seal räägib?“ küsis wana kortsumud näoga tööline, — „tal on täitsa õigus!“ „Need isandad, kes nüüd walitsewad, on palju jõhkramad kurnama, kui endised wene-lased wõi sakslased“, ütles teine. „Rahwus ei tähenda siin midagi, kurnajad on rahwuswahe-lised, olgu ta hiinlane wõi inglane, ühtemoodi sinu higist elab ikka, need tulewad igal pool maha wisata pukilt!“ — „Aga, kes see wahwa noormees?“ — päriti edasi. „Mis sa sest pärid, kes ta oli wõi kust ta tuli! Kui ta tööinimese huwides räägib, on ta meie seltsimees ja muud midagi.“ „Aga sotsid ja igasugused siledad saksad kelgiwad ka, et kaitsta ainult tööliste kasusid.“ „Ei, need on libud! Sotsid on äraandjad, poleks neid, oleks me juba sotsialismi teostamas, me ehitaks juba tööliste riiki . . .“

— . . . See olla Mikk Simm, kes kõneleb . . . Nii seletasid mehed peale koosolekut oma wahel,

Walgusid laiali ja töotasid homme kokku tulla, et oma hädasid läbi arutada.

Kui nad uutlitsal läksid, tegid suurt kära ja politsei ajas nad laiali. Kaks meest seletasid nurgal hoolega edasi ning kuulda oli:

— Töölised võtku wabrikud oma kätte, seadku kontroll sisse...

— Aga mis kontrolli sa sead, kui tehased tühjad, töölisklass laiali rabades, nõrgad, riisitatud...

— Aga, mis sellest...

Nad läksid edasi ega pannud tähelegi, kuidas nühhis neil kannul kapo, kel samuti oli sinine pluus seljas, aga sõrmed olid peened ja küüned walged ning silmad läikisid wastikult, nagu maol.

Mikk Simm tuli õhtul koju. Naeris kõigi

raskuste peale vaatamata, kuid ema nuttis, ega teadnud keegi miks.

Mikk oli hommikul kell neli seltsimeestega platsis, kliistripott kaasas ja kleepis. Kleepis üleskutseid töörahwale, milles kutsuti ühinema suure töörahwa riigiga, et saada leiba ja tööd...

Seekord ei aidanud hoobid rusikaga ega jallega. Polnud enam üks kordnik, waid nuhid piirasid neid.

Süüks anti neile, et olnud selle töörahwa partei liikmed, mille eest demokraatlikus waba-riigis paragraafi otsa tõmmatakse.

Mikk Simm ei läinud enam sadamawärawasse külmutama, ega närinud külmas toas kõwa koorukest! Tal oli prii korter, walgus, küte, silk, leib, kartulas... Seda jätkus talle mitmeks aastaks... Ja „must“ walwas ta ukse taga, nagu peaga i... H. T—n.

1. mail Tallinnas. Rongikäigu peatus Siroomil

Mõrtsukatöö

Pimedat alevtänavat mööda sammub idealist. Sügavale pähetõmmatud kaabu alt puurivad kaks silma läbi näpits-prillide pimedust. Püगतud näol huuled kõvasti kokku surutud; kaks vao sarnast joont piiravad poolringis suud. Kõn-
nak julge, igas liigutuses avaldub jõud. Mõ-
tesse vajunult sammub konarlist kõnniteed töö-
lislinnajaos, kus sügisel ning kevadel pori äh-
vardab uputada, kuid suvel tolmupilved oma
alla matta.

Iust nädal on möödunud kevade algusest. Lumi tänavailt kadunud. Vinge tuul puhub akna-
naluuke logistades, kui nende vastupidavust
katsudes. Pimedus ümbritseb maad. Eemalt
vilguvad tänavlaternate tuled, kui näljaste pe-
nide silmad, mis vaevalt kümme sammu kaugu-
sele ümbrust valgustavad.

Idealist sammub tähelpanu pööramata ilma
peale mis teda ümbritseb. Mida enam loodus-

väed mässavad, mida enam lumi tuiskab või
pikne kärgatab ehk vihmavalangud tänavaid
lainetama panevad, seda enam liikumisvaba-
dust luuravate kapode poolt. Loodusväed omas
metsikuses pakuvad kaitset, varju tagakiusajate
eest, kes kui hurdakoerad igal pool ta kannul,
et hävitada teda, tema mõtet; seda kõrget, suurt
mõtet, ültlusaadet, mida laotab laiali hulkades
ja mis kardetavad üksikutele. Mõtted viibivad
tal nende sajatuhandete juures, kellede tuleviku
pärast lahti ütelnud igasugustest elumõnusus-
test, kellede klassihvide eest võideldes ulualu-
seta, tagaaetuna pimedail vihmaseil õil kusagil
linna serval liivakünnal, või heinaküümis, pare-
mal juhtumisel seltsimehe toanurgas mööda saa-
dab, tihtigi jänus ning näljas. — Tuhanded, mil-
jonid on proletaarlasi, keda kapitaali salakava-
lus needinud masinate külge varasi looma küm-
netuhandetele, kes tunnistavad endid „omanik-

kudeks". Suure tööväe töösaaduste üleannetu raiskamine nende poolt, kes valmistamisprotsessis kõrtki ei liiguta, on kisendav ülekohus, kuigi ajaloo arenemiskäigus paratamata nähtus. Ilma tehniliselt kõrgele arenenud kapitalistlike korrata, kus valitsemas organiseerimata produktide produtseerimine, kui ka nende jaotus, ei suuda inimkond üle minna sotsialistlike korda, samuti kui suurkapitaali tõusuga hävines feodaal-ajajärk. Praegune kapitalistlik kord omas arenemiskäigus on jõudnud sellesse seisukorda, kus ta oma tehniliselt kõrgele arenenud tööstussaaduste valmistamise abinõudega ei vasta enam praeguse valmistamisviisidele, ei vasta enam praeguse seltskondlike klassidejaotusele. Praeguses elektri ning raadio ajajärgus on kurnajate klass võimetu maailma üle valitsema. Proletariaat peab kiirendama surmakrampides viskleva kodanliku klassi häbumist. Peab kõrvaldama tõket ajaloolises arenemiskäigus. Peab proletariaadi diktatuuri maksma panema, et lõpulikult hävitada klassivalitsusi ja selle teostamiseks ei saa abinõusid valida.

Tasaste sammude kaja seljataga eksitab idealisti tema mõtetes. Ta heidab pilgu seljataha. Pimeduses näeb inimkogu kiiresti kaduma mustavasse õuevärava avauseesse.

Kas varitseja kapo? — vilksatab küsimus idealisti peaaegu. Kui palju kordi on ta nende küüsis olnud, kuid alati õnnelikult pääsenud. Oleks mõtetu loota, et igavesti puutumata jääks, kui tuhanded puudimiseks välja saadetud. Palju-palju tööd on veel teha, palju veel ettevalmistada, teed tasandada, piinda luua proletariaadi võimuvõtmiseks. Selleks peab end hoidma.

— Hm, kui mõtetu ma olen: kui ma ka täna langeksin, kas siis homme enam kedagi ei leiduks, kes seda tööd jätkaks? — Leiduks! Langeb üks — asub asemele kümme. Seltsimehed soovivad pulkust: missugune narrus? — Puhata võitlusajal, kui kaitsta tarvis pealetungiva vaenlase vastu ja ise pealetungimist ettevõtta? — Ei, tähtis on iga üksik võitleja. —

Sammude kaja seljataga sunnib jällegi idealisti mõtteid katkestama. Ainukese, kiirelt heidetud pilgu kaudu on talle selge, et keegi järel hiilib. Igatahes võib see ainult kapo olla, kes teda jälgib. Jätkustunne tõusis talle sarnase inimjätise vastu, kes valmis krabiseva paberi eest igapäevaste ära müüma, või ka ära tappa.

— Kui kerge oleks mul tast lahtisaada: järevalt ümberkäänates revolver taskust haarata, toruots su poole juhtida, samal ajal põidlagi kaitset kergitada ning nimetissõrmega trikli peale vajutada ja sind ei olekski enam, kuid misjaoks seda? Sa omas arusaamatuses ja ahnuses ning pimeduses tahad hävitada ideed, mis inimsoole vabadust toob: selles eksid sa — ideed on surematud! — On nähtavasti algaja: teised pole kunagi nii lähedale julenud tikkuda

— on alati aupaklikus kauguses hoidnud. Tarvis lasta mööda minna, eks näe, mis mõtte tal on. Nagu näha on ta ükski.

Ning idealist asub kõnniteelt kõrvale, et jällehiilivat kapod kümme sammu võrra mööda lasta minna . . . .

— See ta on — idealist . . . Ehe-hee . . . Pole asjata varitsetud nii mitu päeva . . . Kuidas talle lähineda — kuuleb. Räägitakse, just kui haisust tunda ta meie meest — harutab idealisti jälgiv kapo.

— Mh, tühjad jutud kõik. Kuidas ta teada võib, et kapo olen? — Lähenen, kui harilik kodanik kunagi: ei lase mingit kahtlust märgata ja — kui seljataha jõuan, nii, et parajasti võib mööda minna, siis . . . kuul pähe . . . Ehe-hee! . . . Ei sa siis enam kõssa, kui terassaba peas. Aja siis veel kommunit taga, jahi oma sotsialistlike korrata. Meil, kapodel juba ammugi sotsialistlik kord maksmas: ma ise nägin oma lihase silmaga, kui kapode üleiri üle kõige alama kapole, kellele seesugust tähtsat ülesannet, nagu minu, kunagi ei usalda, kätt andis ning teretas. Kas see siis ei ole üheõiguslus või?"

. . . Pagana poiss see idealist. Meie mehed kardavad teda kui tonti: kodukäija lugusid teavad talt jutustada. Ja, hirmus võib ta olla ega anna vist armu kellelegi, kes kord ta kätte satub. Teinekord pidada üsna talts olema. Üks meie mees, kes teda hästi tunneb juba poisike-se põlvest trehvanud kord päris vastamisi — no, pime oli see kapo ikka küllalt, polli idealisti ennem märganud, kui teisel just nina ees seisnud. Noh, mis tal muud teha oli, kui müts maha: „Tere härra idealist!“ — ning peasid eluga. Kus sa hulluga siis vastamisi tohid trehvaža! . . . Aga vast nii, kui mina: tasakesti seljatagant ligi ja — valmis . . .

— Mis, kurat, kas ta mitte taha ei vaadatud? Oi, suur jumal küll, kui ta nüüd viimaks veel aru saab, et kapo olen, ei siis küll enam armu loota ole . . . Kas parem tagasi käända? — Lähene ette selle õuevärava varju. Nii . . . Ei kuradiga vist maksa jändama hakata: kaota viimaks elu . . . Aga raha — ega sihukest juhtumist elus mitut ole ja raha on tarvis, tarvis, tarvis. Juba laenuki olen teinud ta pea peale. Ning sööming ja jooming, mis mind ootamas ühes ülemkapodega? Ja aupak! — kõik teised kapod saavad mind kadestama. Ei, seda ei või jätta!

Järele idealistile, maha! . . .

— Lasta ma oskan; otse pähe! . . . Ei, kurat: mitte pähe, — see võib mulle saatuslikuks saada. Läheb järsku mööda, mis siis? — Kadunud olen, kadunud . . . Vana jumal on tottraste selle inimese küll välja mõtelnud sarnase pisukese peaga, millest kergesti võib mööda lasta: pea peaks olema, kui viinavabriku mesketõrs, ei siis oleks kartust, et kuul mööda läheb . . .

— Ei, keresse peab virutama — otse südamesse, siis pärast aega pähe küll anda!...

— Ole mureta, mu trullikene: sulle täna ikka midagi teenin. Võin siis julgusega sinu poole sisse, sinu siidisukkelt päelu pealtpoolt põlve lahti arutada... Ehe-hee!... Nüüd tegevusse...

— Kurat, mis ma unustasin: idealistil pidada veel pommid või granaadid kaasas olema? Kui ta ühe seesuguse hirmsa eluka jõuab maha pillata, ja seda võib ta ka siis teha, kui kuul üba keres. — Püha ristike, kas tõesti ei oleks parem seesugust riskant ettevõtet katki jätta? — Aga lubatud kaks miljoni? — Ei, argpüks, ma ei ole! Mis seal siis on: ühe kuulile kohe teine takka järele... Kui nad, kuramused, aga ei peta? — Noh, ei anna kahte, ehk ühe ikka annavad — asi ka poolgi... Kuul keresse, otse keresse... Kaks miljoni!... Aga granaadid?... Kui mitte kaks, siis üks... kui mitte üks, siis pool, pool... pool... Ning kapo pigistab kõvemini peos olevat revolvri pära.

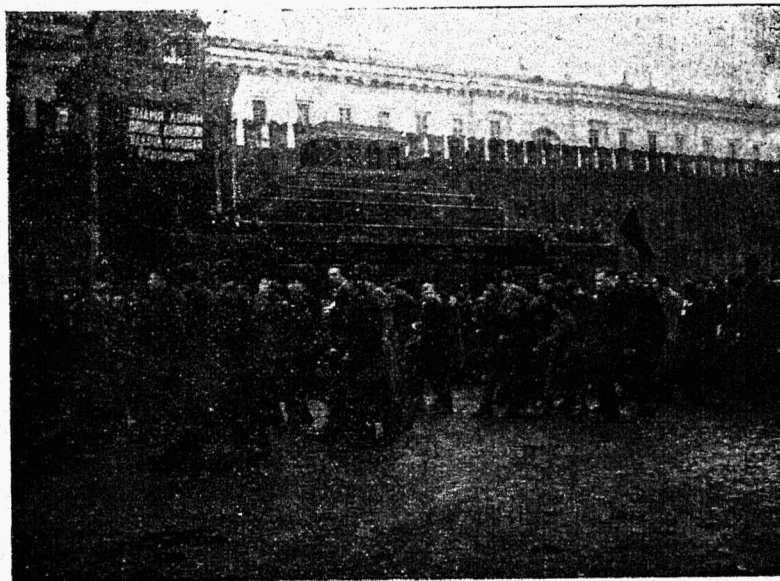
Kapo on sammu kümme idealisti järel, kui

viimane kõnniteelt tänavale astub. Salamõrtsukas ehmatub, hirmuhigi kogub otsaesisele. Midagi kusagil rebeneb tal. Sunnib suure vägava endi rahule.

Idealist sammub rahulikult kesk tänavat. Kapo on kuni viie sammuni ta lähedale jõudnud. Kapo otsustab: kas nüüd, ehk mitte kunagi. Välgu kiirusel haarab revolvri, juhhib selle otsa idealisti pihta. Ka ohver on seda märganud, teeb liigutuse, kui tahaks tõsta kätt. Kuid seal kõlab juba pauk. Idealist vangub, nõrgalt tõuseb ta käsi revolvriga, kuid mõrtsukas on jõudnud oma laskeriista laadida. Uuest kõlab pauk, kohutavalt vastuhelisedes inimestest tühjal tänaval.

Idealist langeb. Elajalik hirvitus peegeldub mõrtsuka näol. Ta on rahul endaga; teenitud mõrtsuka palk. Ning uuemat Pariisi salongi viisi vilistades otsib paberossi karpi.

Paugust ülesehmatatud vares lendab räästa alt kraaksudes, kui protesteerides unerahu rikkumise pärast, laterna posti otsa. J. Kondor.

1. Mai Moskvas. Näha osa rongikäigust Lenini hauast möödaminekul

Terrorist

(Lõpp.)

Aga tõld — plahwatus, hobused — suitsew auk sillas — on läwe. Astus üle selle ja ongi elu siin. Millega ei ole see „waikne sadam, nii hiilgaw oma ülitargas taewalikkuses?“

Ja teadlikult, et mitte näha omal näol halli tawalikkust, ei tarwitanud ta peeglipidamise õigust.

Kunagi nägi oma kambri põrandal werd. Sülitas, nagu ikka harilikult. Filosoferis. Kõn-

dis kambri edasi-tagasi ja mõtles. Luges Victor Hugo luuletust:

Adieux patrie
L'onde est en furie,
Adieux patrie d'asurie.

Ja tõlkis seda:
Jumalaga maa
Möllab woog,
Jumalaga päikesepaisteline maa.

Ja siis kõhis ning sülgas.

Waata — weri. Nägi ning ehmus. Miks el-
matas, millest kahju?

Wõib olla sellest pühast neljanurklisest iga-
päisusest, mis rusus rinda. Ei, mitte seda. Mitte
sellest kahjutunne, waid sellest, et elas, õitses
nagu õrn lilleke waasis puhas lootus: kunagi
heliseb hädakell ja ma jõuan selleni.

Langewad jeeriku müürid ja awaneb see uus,
mis elas seni ainult peas. Loodus, nagu lilleke
waasis ja külmas wees. Ta õitseb. Kuid ka
närhub. Waikselt närhub.

Langewad jeeriku müürid.

Ideed, nagu wangidki, jooksewad uulitsale.
Algawad elu, hingawad, muutudes kehaks ja
teoks. Ideed, pääsedes walla nagu wangid, lä-
hewad kõigisse maiju, wapustades igat süidant,
ja wärisewad, algul nõrgad, kristalliseeruwad
teos. Temast, kellest teawad seni ainult mõ-
ningad, ainult lähedad ja kohtunikud, hallitanud
nägudega, sellest saawad teada massid. Ja
mass hulgana tuleb waatama wangihoonet ja
õpiwad igat tema sammu siin. Igat mõttelendu.

Ja ta jutustab neile kannatusist ja mustast
linnust ja helesinisest ja roosast nägemusist ja
malest ja lilledest, lootusest ja oma wõitlusest
kahtlustega. Kuid werest kambri põrandal ei
kõnele ta sõnagi. Mass kuuleb ja mõistab.

Sarnased mõtted walminesid peaajus.

Walminesid wiis aastat. Walminesid küm-
me. Ning näis talle ei jõua walmineda.

Õhtuti nagu harilikult — male. Pliiatsiga
wäsimatult müüriks: tik-tak, tik-tak, tak. Mi-
dagi nagu ei oleks. Kuid wäljasülitatud weri!
Hädakella löödi. Lootus, õrn lilleke waasis,
õitses.

Tulid kongi: punapäaline lukusepp nagaan
wõöl, ühes temaga kõhn, prillides, täis maneere
nagu klaasist kestat, noor üliõpilane.

Neilt hoowas wärskust, niiskust, kewadet,
uulitsat.

See oli wabadus. Rewolutsiooni wili. Rewo-
lutsioon — mille wili? — lootuse, kuldse unis-
tuse- heroiliste pingutuste.

Ühe sõnaga — rewolutsioon, ja kewade, ja
päike, ja weeloigud jalge all, ja inimeste kisa, ja
naiste näod — kõik see: wabadus!

Wanade tutawate poole korteri. Hõiskasid
õnne pärast.

Kuid juba eeskojas nägi end suures peeglis.
Peeglist waatas wastu talle tundmatu, hall ini-
mene kustuwate silmadega. Ta ulatas oma war-
jule käe. Wari wastas wiisakalt samaga. Ja
kuna teised rõõmust hõiskasid, püüdis ta wae-
waga endale selgeks teha, et peeglis oli tema.
Ja ainult päiksest, kewadest ja kõminast peas
näis talle, nagu oleks see teine inimene.

Ja pärast: arstid soowitasid wiibimata sõita
Krimmi; tutawad — suwitama, sugulased kut-
susid enda poole, kuid seltsimehed kutsusid mi-
tingutele, platsidele.

Teie olete autoriteetne! Teie nimi! Julge-
malt, julgemalt platsile! Rahwa juure — töö-
liste juure.

Päike, kewadised weeloigud, lõokesed taewa
all, ei ühtegi politisisti linnas — punased lipud,
rahwa massid, — kõik see kutsus tänawale.

Kuid igawene wari peeglis. Ja mingisugune
iseäraline rõgise mine rinnus.

Sõitis Krimmi. Sakslased okkupeerisid sel-
le. Sõitis suwitama. Kuid suwimaja oli maha
põletatud ja elanikud wälja aetud. Sõitis sugu-
laste poole. Rõõmustasid sugulased. Kuid kol-
mandal päewal üks sugulastest — ametnik —
tagasi tulles turult, ütles etteheitwalt: „Noh,
Teie — alati: „rewolutsioon“, „wabadus“; nüüd
ei saa isegi leiba osta, 30 rubla nael.“

— Selles pole siidid rewolutsioon — wastas
waikselt.

— Mitte rewolutsioon!? Ah, ei taha ainult
kõneleda. Kuid mida wõite kah aru saada, ol-
les kogu eluaeg sunnitööline...“

Lahkus sugulaste juurest.

Jäi järgi see, kuhu kutsusid seltsimehed —
plats. Waata siin teda, täidetud rahwast, ja
lippudega, punaste moonidega.

Mis siin Krimmi, suwitus, tohtrid! Waata,
— siin rahwas; waata — siin wabadus. Unis-
tus on tõeks saanud. Elu tema ees on kübe.
Ning wari peeglis ei tähenda siin midagi. Ja
rind — Allah temaga. Tühipuru Verharn.

„Tänaw, punane walitseja.“

Tema juure läks. Tõusis tribüünile. Waat-
les massi, — märdind, tugewad, nagu metal-
list inimesed. Proletaarlased. Ning palju neid.
Palaw. Kuid midagi külma tekkis järsku süda-
messe.

„Seltsimehed“ — algas ta esimest korda
elus igatsetud, armastatud, mõttes hellitatud
massi ees. Tulised sõnad põletasid huuli: wa-
badus, mille eest kannatasime meie... rahwa
walitsus... kõige demokraatia... täidesaatev
wõim... seadusandew wõim...

Sõnad heitis ta alla massi, kuid nad lendasid
tagasi paljapealiselt massilt Iga sõna — tagasi-
põrge.

Agaga peale tema sammus tribüünile see puna-
pealine tööline, kes käis wanglas teda waba-
tamasa.

„Seltsimehed“ — algas ta — „kõiki seda ole-
me kuulnud burshuidelt, wanalt korralt, tähendab.
Agaga nüüd tahame meie enam kõigist sel-
lest. Saate aru: enam sellest, mis pärast nime-
tumege enamlasteks.“

— Õigus — tugewnesid hääled ühiselt, jõu-
liselt. — Maha burshuid — kõmises õhus.

Ja paljud, paljud mustad, pealuusse wajunud
proletaarlaste silmad waatasid külmalt ning
waljult hallipeaga kodanikku, kes esines imelik-
kude kõnedega.

Kodanik läks kõrwale ja tundis end kergena,
nagu oleks ühes tuliste sõnadega wälja läinud

kogu tema hing. Kõik, millele elas. Tühjendatuna vaatas taewa. Seal liuglesid mustad linnud. Nähtawasti selle järeltulijad, keda ta kord toitis omal õlal.

Päikene kattus jällegi tumeda pilwega.

Rahwarikas miiting kiskus tükkideks wärske ning waikse õhtuse õhu.

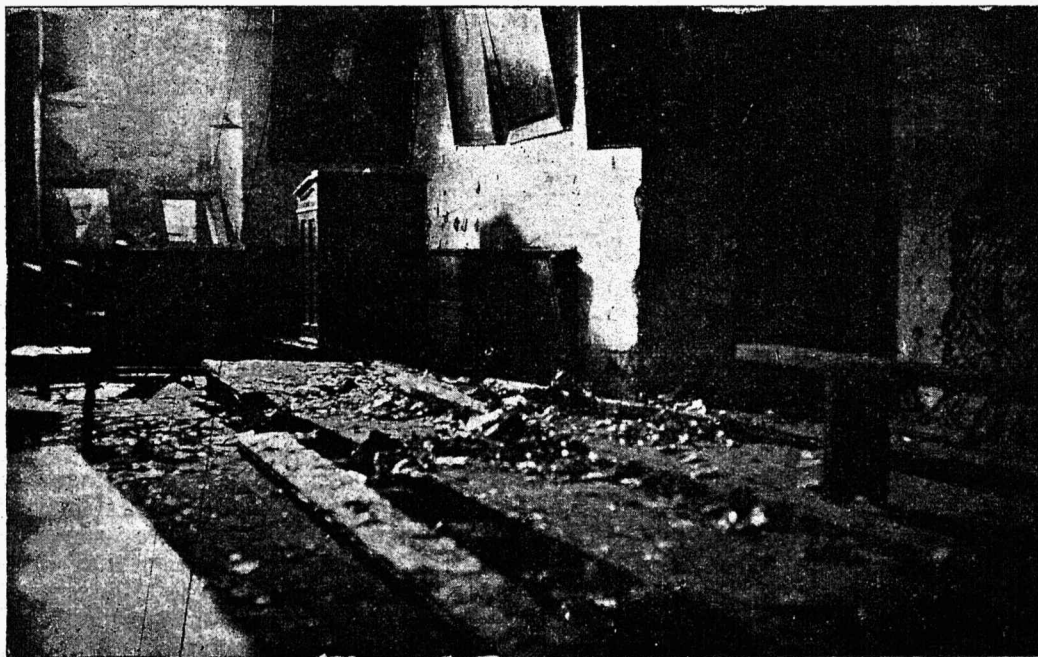
Ja kõik on selge.

Selge nagu siis, kui mööda wilksatas tõld

ning selles waenlase silm. Näis nii lihtne. Iluta igawikku, olematuse tõlda ja wanamehekese temas ja kõik muutub . . .

Terrorist lehitses omi mõtteid, õhukseid, murduwaid ja paindumatuaid, nagu sügisene leht. Päike kustus tumedais pilwetes. Loojaminek ennustas homme tugewat tuult.

Päike loojenes ainult selleks, et homme hiilgada mitte kunagi enne olnud päewana.

Tööliste kelder pärast 21. jaanuari 1924 a. rüüstamist

ANTIMILITARISM

Uute sõdade hädaoht suureneb

Tapluse hädaohu vastu

Peale ilmasõda näitasid võitjad liitriigid: Prantsusmaa, Inglismaa, Ameerika ja Itaalia end väga rahuarmastajatena. „Sõjahädaohude pesa“ pidi olema Saksamaa. Et edaspidiseks sellest „pesast“ wabaneda, pidi Saksamaa sõjaliselt võimetuks muutuma. Nii ka tehti. Versaille rahulepingu tegemisel otsustati, et Saksamaa annab „rahuarmastajatele“ liitriikidele välja kogu oma sõjalaewastiku, õhulaewastiku, sõjariistad, peab sulguma igasuguse sõjatööstuse, sõjawäge võib pidada ainult 100.000 meest jne. Wilsoni taolisd demokraadid läksid veel kaugemale. Sõjad peawad üldse kaduma, ilmasõda jäägu wiimaseks — lõõritas Wilson. „Igawese rahu kindlustuseks“ asuti „rahwaste liidu“ loomisele, samuti asutati mitmesuguseid rahuarmastajaid, pacifistlikke organisatsioone.

Nüüd on juba ligi kuus aastat ilmasõja lõpust mööda. Kuhu ollakse nüüd jõudnud? On sõdade hädaoht kõrvaldatud? Ei midagi sarnast. Waewalt on ilmasõda lõppenud, kuid juba tehakse veel suurema hooga, kui mõni kuu enne ilmasõda, ettewalmistusi uueks üleilmaliseks werepulmaks. Sõjawägede vähendamise asemel suurendakse alatasa ja täiendakse tehniliselt wägesid. Sõjawägede arw on praegu kõigis maades, välja arwatud Nõukogude Sotsialistlikkude Wabariikide Liit ja mõned wõidetud maad, palju suurem, kui enne sõda. Inglise kindral F. Moris on teinud 1922. a. lõpuks kokkuwõtte Euroopa sõjawägede arwu kohta. Selle järele oli 1922. a. lõpul Euroopas 4.354.965 inimest alalist sõjawäge. 1913. a. oli see arw 3.747.179. Siin juures tuleb arwesse wõtta, et Versaille rahulepinguga vähendati Saksamaa, Austria-Ungari ja Bulgaaria alalist sõjawäge wõrreldes ennesõjaaegsega 696.135 inimese wõrra ja kuna Nõukogude Sotsialistlikkude Wabariikide Liit on ise märksa omi sõjawägesid vähendanud, siis tuleb teiste ülejäänud Euroopa riikide peale 1.303.921 inimest sõjawäge rohkem, kui oli enne ilmasõda. Kõige rohkem sõjawäge Euroopas on Prantsusmaal. 1. jaanuaril 1923. a. oli tal 831.828 sõdurit. Inglismaal on praegu sõjariistus jõudusid 350.000 inimest, kellest 170.800 kuulub alalisse sõjawäkke ja 180.200 territoriaalsesse. Siia hulka ei ole aga

arwatud Inglise asumaade, Kanaada, Austraalia, Aafrika, India jne., sõjawäed, mis Inglise kasutada.

Itaalia praegune sõjawägede arw on 300.000 meest, see on pool suurem, kui enne ilmasõda. Peale alalise sõjawäe on veel Itaalias fascistlikud lööksalgad, keda õieti ka sõjawäe hulka tuleb lugeda, sest need lööksalgad peawad korralikke sõjawäe harjutusi. Uus suur sõjaline korraldus on Poolamaal. Praegune faktiline Poola sõjawägede arw on 350.000, mille hulka ei ole loetud mitmesugused tagurised sõjariistus organisatsioonid, kelle ülesandeks wõitlus „punase hädaohuga“.

Rumeenia praegune sõjawägede arw ulatab 250.000 inimeseni. Ameerika Ühisriikide sõjawägede suurus on järgmine: reguläärset sõjawäge 137.000, nõndanimetatud rahwuslikku kaardiwäge 215.000 inimest, reserwi organisatsiooni praegune suurus ei ole teada, enne sõda oli see 67.000 inimest; nüüd olla see arw palju suurem. Uue sõjawäe organiseerimiskawa läbiwiimisel tõuseb aga „rahuarmastaja“ Ameerika Ühisriikide sõjawägede arw 2 miljonini. Jaapani sõjawägede arwu on tõstetud 2,5—3 korda, wõrreldes ennesõjaaegsega.

Suuremate militarismi lõwidega püüawad sammu pidada ka wäiksed militarismi kutsikad. Põial-Eesti, kelle demokraadid küll lõõritawad, et Eestil „agressiivsed püüded“ puududa, püüab igawiisi sõjaasjandust tõsta. Käesolewa aasta algul wõeti neljakuulisele wäeõppusele kõik 20—30 a. wanused, kes seni kuidagi wäeteenitusest kõrwale jäänud. Edaspidi olla aga kawatsusel ka wanemaid aastakäikusid tagant järele sõjawäeõppustele kutsuda. Ühel ajal alalise sõjawäe suurendamisega wiiakse militarism ka koolidesse. Wiimasel ajal on suure hooga kihutustööd tegema hakatud, et koolides sõjawäeõppus sisse seataks. Keskkooli lõpetajad saadetakse kõik ohwitseride kursustele, sest „iga keskkooli lõpetaja peab olema ohwitser“. Ja alles hiljuti lobises üks kõrgem sõjawäelane Eesti militaristide kawatsused Läti ajakirjandusele välja, et Eesti kawatsawat tugewasti oma sõjalaewastikku, iseäranis weealuste paatide arwu suurendada.

Kuid rohkem, kui sõjawägede arwuline suu-

rendamine, räägib uutele sõdadele ettevalmistusest suurehooline sõjaasjanduse tehnika tõstmine ja väljaminekute suurendamine sõjawägede peale. Iseäranis suurt rõhku pannakse sõjaõhulaewastiku suurendamisele. 1923. a. andmete järele oli Prantsusmaal sõjaõhulaewu 33.500, Inglismaal 31.000, Ameerika Ühisriikidel 16.500, Itaalia 6500, Jaapanil 3100. Siia hulka ei ole arvatud neid õhulaewu, mis otsekohe sõjaliseks otstarbeks ei ole ehitatud, kuid mida siiski sõja puhul võib tarwitada warustuse weoks, posti- ja sanitaarteenistuseks jne. Inglismaal suurendati 1923—1924. a. eelarwet 20 miljoni kuldrubla wõrra, missugune summa määrati sõjaõhulaewastiku ehitamiseks, kuna sõjalaewastiku jaoks määrati summa, mis võimaldab 1924—1925. a. jooksul ehitada 7 uut sõjalaewa. Niisama on suurendatud määratud tankide ja muu sõjawarustuse, iseäranis „keemiliste sõjariistade“, gaaside jne. valmistamiseks. Ja kui weel arwesse wõtta, et Inglismaa ilmasõja lõpust kuni 1923. a. sõjaasjanduse peale on kulutanud juba 290 miljoni naelsterlingi, s. o. ligi 3 miljardi kuldrubla, võib ette kujutada, missuguse palawikuhooga Inglismaa sõdadele valmistab. Õhulaewastiku suurendamisel püüab Prantsusmaa Inglismaast weelgi ette jõuda. Juba paregu on tal suurem õhulaewastik kui Inglismaal, aga seda suurendakse weel suurema hooga. Keemiliste sõjariistade täiendamiseks, s. o. uute surmawate gaaside jne. ülesleidmiseks ja seniste täiendamiseks on asutatud iseäraline inseneer-keemikute korpus. Kuna Saksamaal praegu võimalused puuduvad awalikult sõjaasjandust korraldada, siis püüab Saksamaa imperialism iseäranis suure hooga gaaside ja tugewa jõuga lõhkeainete valmistamist arendada ja on selles suhtes Inglismaast ja Prantsusmaast kaugemale ette jõudnud. Gaasid on aga hirmsam sõjariist, need ei surma mitte üksi imperialistide poolt sõjariistu topitud sõdurid, waid rahulikke elanikke, naisi ja lapsi. Iseloomustaw praeguse sõjatehnika kohta on Inglise sõjawäe inseneeri Barnay arwamine, mida see awaldas Ameerika ajakirjanikkudele: „Võib ette kujutada „keemiliste sõjariistade“ mõju, kui arwesse wõtta, et praegu olemas olewate saawutustega sel alal võib 3 päewa pärast sõjakuulutamist häwitada suurema osa Ameerika Ühisriikide linnasid ja külasid. On olemas eriline gaas, niiwõrd tugewa mõjuga, et ta häwitab igaihe, kes seda sisse hingab.“

Niiwiisi valmistawad imperialistlised (maid ahnitsejad) haikalad, kodanlised riigid üksteise wõidu uute werepulmade wastu. Hambuni sõjariistus waritsewad nad silmapilku, mil lasta suurtükid mürtsuma ja tühjendada gaasipommid linnade ja külade kohal. Uuteks sõjalisteks plahwatusteks on aga palju võimalusi. Kõige pealt wastolude süwenemine liitriikde, eeskätt Inglismaa ja Prantsusmaa wahel, kes üksteisele

walmis samuti silmi kargama, nagu kass koe-rale. Õieti on suurejoonelised sõjalised ettevalmistused Prantsusmaal Inglismaa wastu sihitud ja Inglismaal jälle Prantsusmaa wastu.

Teine wõimalus, mis jällegi üleilmalise sõjani võib wiia, on Ameerika ja Jaapani wastolu. Ameerika tahab walitsemist Waiksel ookeanil täiesti oma kätte saada, kuid see on ka Jaapani püüe. Kolmandaks woiwad Prantsusmaa, Saksamaa ja Rumeenia kokku leppides katset teha pealetungimiseks Nõukogude Sotsialistlikkudele Wabariikide Liidule, et esimest töörahwa riiki murda. Selleks aga kasutawad Pariisi suurtükilihaga kauplejad muidugi eestkätt piiriike: Poolat, Lätit, Eestit. Alles läinud aasta sügisel tegi Prantsuse haikalade walitsus, nagu selgus töörahwa esitajate küsimusest riigikogus, Eestile ettepaneku, müüa suurtükiliha Pariisi pankiiridele Nõukogude Sotsialistlikkude Wabariikide Liidu wastu saatmiseks.

Sõjad oma terawama otsaga on alati sihitud töörahwa wastu. Mitte imperialistid, wabrikandid ja teised suromanikud ei lähe kaewikutesse üksteist tapma, waid selleks saadetakse töörahwas, töörahwa noorsugu. Jõukad kihid lõikawad sõjast määratu suurt kasu, samal ajal, kui tuhandeid ja miljonid töörahwa poegi maha tapetakse ja santideks tehakse, kui miljonid naised meesteta ja naised lasteta nalgima jääwad. Sellepärast on töörahwa ülesanne kogu jõuga sõdade wastu wõidelda. Aga wiimaste aastate kogemused on ühtlasi näidanud, et sõjawastaseks wõitluseks ei kõlba kaugeltki need abinõud, mida tarwitawad haledasüdamelised pacifistid (rahuarmastajad), wõi sotsid, kes sõnadega sõda sõdadele kuulutawad, waid sõdadele võib teha lõppu ainult nende abinõudega, mida tarwitab rewolutsiooniline tööliklass. „Rahwasteliit“, mis pidi kindlustama „igawese rahu“, eks ole see imperialistidele samasuguseks hirmutuseks, kui kassile hiir. Ja mis on olnud kasu pacifistide ärdameelsetest jutlustest, kodanluse walmistab weel suurema hooga sõdadele wastu. Ja kuidas sotside II Internatsionaal sõdasid takistab, see selgus juba ilmasõjas, kui II Internatsionaali mehed igaiüks omamaa kodanluse käsul üksteist wastastikku tapma kukkusid. Weel paremini selgus see praegu, kuidas sotside II Internatsionaal kawatseb sõdade wastu wõidelda, nimelt Inglismaal, kus II Internatsionaali juht Macdonald peaministrina walitsuse pukis. Macdonald ei ole liigutanud wäikest sõrmegi, et ohjutada Inglise imperialistlisi haikalu, hoopis wastuoksa, Macdonald jätkab täiesti oma eelkäijate sepitsusi ja püüab isegi weel kaugemale minna sõjaliste ettevalmistuste toetamisega, kui tema tagurlised eelkäijad lordide leerist.

Rewolutsiooniline töörahwas ei wõitle sõdade wastu mitte niisuguste abinõudega, sest see mõjub imperialistide peale niisama palju kui

hane selga wesi. Tule ja raua wastu ei saa paljaste kätega wõidelda, niisama ka imperialistliste sõdade wastu. Tööraha seisukoha imperialistlikkude sõdade wastu wäljendas Lenin, kes ütles, et imperialistlikud sõjad, tulewad muuta kodusõdadeks. See tähendab, ühegi maa töörahas ei tohi sõjariistu pöörduda teise maa tööraha wastu, waid oma maa kodanluse wastu, peab kukutama kapitalismi ja maksma panema sotsialistliku korra. Alles sel teel wõib lõppu teha üleilmlikele werepulmadele, aga mitte mingisuguste wagade soowidega. Lenini

näidatud teed mööda minnes on Wenemaa töörahas wõimule tõusnud ja sotsialistliku korra teostamisele asunud. Uute sõdade hädaohu suurenemisel (tuleb seda seisukohta selgitada alati töörahwale, ja eriti töölisnoorsoole, keda esimesena saadetakse kaewikutesse, ning organiseerida teda sõjariistu imperialistliku sõja ajal pöörama kodanluse wastu. Ainult sel teel tehakse lõpp üleilmlikele werepulmadele mida kapitalistid oma kauka huwides tööraha weristamiseks sepsitewad. *Antimilitarist.*

Missuguses sihis?

Kas saawad olla noorsoo liikumise sihid ja eesmärgid „iseseiswad“?

„Uudismaa“ ühes wiimasest numbris seletatakse järjekorraliselt, et ärgu kommunistlik ja klassiteadlik töölisnoorsugu tulgu seletama, nagu ei saaks noorsoo liikumine erapooletu olla ning iseseiswate sihtide ja eesmärkidega, mis lahkur lähewad klassiwõitluse eesmärkidest. „Uudismaale“ aitawad kaasa „Päewalehe“ Tiibuse Jaak, Latik ja kristlane Kann, ning eduerakonna „Postimehes“ Koodi Jaan, kes kõik ühes kooris mõkitavad ja nämmutavad: noortsugu ei tohi kiskuda poliitikasse, noorsugu ei tohi tegemist teha „õudsete probleemidega“, see on ühiskondliste küsimustega, noorsoo liikumine peab olema erapooletu ja iseseisew, wäljaspool klassiwõitlust!

Aga meie küsime, kas siis oli noorsoo liikumine erapooletu ja iseseisew, kui Pitka ja Päts noori sõjariistu toppisid ja wæeliinile saatsid, ning „Uudismaa“ kõõrutas igas numbris, et ilus on surra isamaa, see on wabrikantide, suurmaamannikkude, pankiiride, spekulantide ja teiste tööraha kurnajate waranduse eest, ning noori üles kutsus end ohwerdama isamaa altarile, see on müüma end Pariisi ja Londoni suurtükilihaga kauplejatele? Kas see oligi erapooletus, kui panteeritud noorsoo liikumise juhid 4. koolinoorsoo kongressil ette panid Karjala walgetele lihtinikkudele Karjala tööraha pussitamise eest terwitustelegrammi saata? Wõi oli see erapooletus, kui 1. ülemaalisel noorsoo kongressil läinud aasta kewadel, kongressilt peaaegu politsei abil töölisnoorsoo esitajad wälja lasti tirida? Wõi ehk on see erapooletus, kui kodanlikud solgitorud kutsuwad kommunistlikku töölisnoorsugu risti pooma? Wõi kui 2. ülemaalisel noorsoo kongressil kristliku santlaagri esitajad toolidega töölisnoorsoo esitajatele kallale tungisid, kui wiimased isamaaliku porojommi laulu laulmisel istuma jäid? Aitab neistki näitustest, et paljastada kõige pealt kodanlisnoorsoo liikumise erapooletust. Aga need näitawad ühtlasi ka, et noorsoo liikumisel ei ole olnud iseseis-

waid sihte ja eesmäärke. Senine noorsoo liikumine on töötanud tihedalt käsikäes kodanluse klassihuwidega, on olnud selleks organisatsiooniks, kus walitsewad klassid endale abiwäge kaswatawad, noorsugu kodanlises waimus mürgitawad ja töölisnoorsoo wastu wõitluse kihutawad. Kodanlisel noorsoo liikumisel ei ole mingisuguseid iseseiswaid sihte, waid need on lahutamata ühenduses kodanluse klassihuwidega. Sellest on kõige pealt aru saanud töölisnoorsugu, ja see arusaamine tungib ikka laiematesse noorsoo hulka. Iseäranis selgelt tuli see ilmsiks teisel ülemaalisel noorsoo kongressil, aprillikuus s. a., kus noorsoo liikumise pahempoolne revolutsiooniline opositsioon esitas niisuguseid seisukohti, mis kogu noorsoole teenäitajaks, missuguses sihis ta peab edasi minema. Noorsoo liikumise kohta (noorsoo liikumise suhe üldkultuurilisele probleemile) esitati järgmine resolutsioon:

1. „Kapitalistlik maailm on raske majanduslise ja poliitilise kriisi ajajärgus. Kapitalistliku majanduse lagunemine, milleks suur imperialistlik sõda tugeva tõuke andis, kestab. Miljonid töölisel on tööta; ühes nendega kannatawad keskkihid ja haritlased. Ainult väike kildkond igal maal kuhjab enda kätte miljonisi ja miljardisi. Rahwaid ähwardab kiirem ehk pikalisem väljasuremine. Kuigi juba üle viie aasta Versailles'i rahust on möödunud, peavad nõndanimetatud võitjad riigid suuremaid sõjavägesid üleval kui kunagi enne. Uue, veel kohutavama imperialistliku sõja hädaoht seisab jälle ähwardavalt silmapiiril.

2. Üldises lagunemises on Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liit ainus maa, kus vaatamata kohutava laastamise peale imperialistliku ja kodu sõja ajal, rahvamajanduse seisukord ja tööliste, teenijate ja töötavate haritlaste elutingimised samm-sammult paranevad. S. N. V. L. on ainus riik, kus sõjaväge suurel määral on vähendatud, kuigi teda vaenulised ja hambuni sõjariistus riigid ja riigikesed piira-

vad. N. S. V. L. on ühtlasi leidnud tee rahvusküsimuse lahendamiseks. Ta on üheõiguslikteks tunnistanud kõik rahvused, kes N. S. V. Liitu kuuluvad. Kuna kõigis kapitalistlikkudes riikides n. n. valitsev rahvas vähemaid (allaheidetuid) rõhub, kuna Inglise n. n. sotsialistlik valitsus jätkab India, Aafrika j. t. asumaade rahvaste rõhumist, on endisel tsaari Venemaal Suur-Vene, Ukraina, Valge-Vene, Griusia, Armeenia, Abhasia, Aserbeidshani j. t. rahvaste vennasliit, kes ühiselt uut õiglast korda üles ehitab ja kus igaüks oma kultuurilises arenemises täielikku iseseisvust kasutab. N. S. V. L. rahvaste võidukäik võitluses majanduslise lagunemise vastu ja uue kultuuri eest saab elavaks eeskujuks kõigi maade töötavale rahvale.

Kõigis kapitalistlikkudes maades kasvab enenagemata hooga revolutsiooniline töölisliikumine, mis oma ülesandeks seab kapitalistlikku riiki ära hävitada ja sotsialistlikku ühiskonna ülesehitamisele asuda. Seda tahab tööliklass täide saata sel teel, et talurahva ja haritlaste parema osa toetusel poliitilise võimu oma kätte võtab.

3. Noorooliikumisel ei ole lõpusihti, mis erineks klassivõitluse eesmärkidest. Kodanline noorooliikumine oma organisatsioonidega, kirjandusega jne., on hälliks, kus valitsevad klassid endale neaasjalikult keskkihtide noorsoos abiväge kasvatavad; seks otsivad nad kõiksuguseid teid, et noort juba aabitsa taga maksva korra austajaks, toetajaks ja kaitsjaks teha.

Töölisnoorsoo liikumine tähendab nekrutite mobiliseerimist proletaarlisse võitlusväerinda ja nende klassiteadvuse arendamist. Nagu töölisliikumine võitleb kodanlike korra vastu ja sotsialistliku ühiskonna eest, nii on töölisnoorsoo liikumise eesmärgiks noorte proletaarlaste kui võitleva rõhututeklassi tagavaraväe poliitiline kasvatamine ja organisatsiooniline korraldamine.

4. Kongress leiab, et klassiteadlik töölisnoorsugu ei võitle mitte üksi töölisnoorte majanduslike ja poliitiliste õiguste eest; tööliklassi võit tähendab kogu töötava inimsoo vabanemist vabrikantide, mõisnikkude pangaspekulantide ja mammonaomanikkude vägivaldavalitsuse alt. Ideeline noorsugu olgu ta pärit haritlaste, linna keskkihtide ehk talurahva keskelt, peab oma lipukirjaks võtma kapitalistliku korra hävitamise ja sotsialistliku (kommunistliku) ühiskonna ülesehitamise, sest ainult niisugusel korral saab tema võitlus kõrge eesmärgi ja sügava ideelise sisu. Niisugune võitlusplatvorm tähendab aga ühinemist revolutsioonilise töölisnoorsoo liikumisega.

Kongress kutsub kogu Eesti ideelisi noori vennalikult teineteisele kätt andma revolutsiooniliseks klassivõitluseks.

Noored töölised, teenijad, õppurid, ametnikud, sõdurid, madrused, ohvitserid, talunoored,

— ühinege võitluseks kodanlike korra vastu ja sotsialistliku ühiskonna eest.“

Ühtlasi kutsutakse selles resolutsioonis noorsugu algama võitlust selle eest, et Eestimaa saaks Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu liikmeks.

Missugused on noorsoo liikumise ülesanded?

Kuna töölisnoorsugu selgeks on teinud, et minigisugust iseseisvat ja erapooletut noorsoo liikumist ei saa olla, mille sihid erineks klassivõitluse eesmärkidest, siis on selge millises sihis peab minema noorsoo liikumine. Noorsool on siin valida, kas üheskoos mädanenud, haua poole sammuva klassiga, kurnajatega, või ühises väerinnas uue ühiskonna poole tormava klassiga, tööliklassiga. Kas olla selle poolt, et iga-vesti kehtaks kurnamine, et pisikene käputäis kapitaliste võiksid prassida, kuna töörahvas ja noorsugu peab andma selleks, oma higi ja verd, ning ise nalgima, või selle poolt, et kaoks kurnamine, et töörahvas hakkaks ise valitsema ja niisugust ühiskonna korda looma, kus ei ole härrasid ega orje. Kolmandat teed ei ole. Aga noorsugu on olnud ikka kirgline võitleja vabaduste eest, noorsugu on olnud igasuguse kurnamise ja ebaõigluse vihasem vastane, noorsugu on olnud alati suurte ideaalide eest võitleja. Sellepärast ei saa noorsugu kunagi ühes minema kurnajatega ja tagurlastega. Niisugune oleks surnud noorsugu, nagu surnud on väikse kodanlike kildkonna noorsugu, kel muud huvi polegi kui prassimine, joomine ja ulaelu. Elujõuline noorsugu, kes ei taha ühes kõduneva kodanlusega hauda variseda, peab võitlema uue ja parema ühiskonna ja töörahva valitsuse eest ning kurnajate korra puusärki löömiseks. Sots jätab niisuguse võitluse tuleviku asjaks, praegu tulla süvendada demokraatiat, see on aidata kurnajat täiesti töörahva kukile ronida. Revolutsiooniline tööliklass ja noorsugu, kes igapäevaga jõhkramaks muutuva kurnaja pealetungimise all kannatab, ei või kunagi oma võitlust visata homseks, vaid peab juba täna, peab iga silmapilk võitlema, et võimule tõusta ja kurnajale lõppu teha. Sellepärast seab noorooliikumise pahempoolne opositsioon mainitud kongressil küsimuse täitsa õieti ja näitab kogu noorsoole ülesanded kätte:

1. „5-e ja poole aastase iseseisvuse loovad jõud on nüüd küllalt selgunud. Kodanline Eesti ei ole majandust mitte üles ehitanud, vaid teda iga aastaga rohkem hävitanud. Kõige paremaks tunnistuseks majanduslise lagunemise kohta on tööliste, teenijate ja vähemate ametnikkude näljapalgad; tuhanded töötatöölised, kohutav korterikriis, kasvav elukallidus. Majanduslist kasu selle korrast lõikab ainult kitsas ärimeeste ringkond, kes sahkerdab ehk riiki varastab.

2. Majandusline ummik, kuhu jõudnud „iseiseisev“ demokraatiline Eesti, on kodanlistes era-

kondades siin enmenägematu poliitilise lagunemise välja kutsunud. Kõige tugevamana neist püsib maaliit, kelle eesotsas seisavad tagurliisemad ärimehed ja kõrgemad sõjaväelased. Maa-liidu eestvedajate kildkond rühhib kavakindlalt fascismi poole, lootes diktatuuriga töörahva vabaduspüüdeid juurteni välja kiskuda ja siis Eesti rahvast segamata edasi kurnata.

3. Eesti „iseseisvus“ ei loonud ega võinudki luua tõelikku alust laialiste rahvahulkade kultuuriliseks arenemiseks. Kodanline haridus, mida siin antakse, on sisutu väline võõp, ja see- gi on kättesaadav peaaesjalikult ainult jõukamate kihtide noorsoole. Eesti kodanluse kirjandus, kunst, teadus on allpool igasugust arvustust ja jääb iga aastaga veelgi ahtramaks. Majandusline vähjakäik ja üldine kodanlise korra surmasõit peegeldub ka kultuurhariduslisel alal.

4. Eesti töörahvas on praeguses korras määratud otsekohele füüsilisele surmale. Sama saatus ähvardab kogu rahvast lähematel aastakümnetel, nagu seda kodanlisedki teadlased tõendavad. Praegune viletsus ja tuleviku küsimus sunnib ikka suuremaid töörahva hulki võitlema tõusikute valitsuse vastu ja töörahva oma valitsuse eest.

5. Töölisnoorsoo määratu enamus ja osa talurahva ning linna keskkiihtide noorsoost võitleb ühises väerinnas klassiteadliku töörahvaga sotsialistliku korra kui töörahva lähema nõudmise eest. Kongress tunnistab niisuguse noorsoo seisukoha ainuõigeks. Kriitilisemal silmapilgul Eesti rahva elus peab ühinema iga idee- line noor niisuguse tegevuskavaga.

Kongress kutsub talurahva, linna keskkiihtide ja õppivat noortsugu ühinema klassiteadlikkude töölisnoortega ja võtma oma võitluslipule peahüüdsõnaks, kogu klassiteadliku töörahva hüüdsõnad.

Sama küsimust aitab veel selgitada imperialistliku sõja kohta esitatud resolutsioon, mis järgmine:

„Ühelajal n. n. sõjavägede vähendamise konverentsiga suurendavad kõik kapitalistlikud riigid palavlikult oma sõjavägesid. Igas suuremas riigis täiendatakse sõjatehnikat, et sõja korral üheainsa gaasilainega hukata tuhandeid ja

mõne minutiga hävitada aastasadade vältel loodud kultuuri keskkohad. Kõdunev kapitalism, kes loova tööga majanduslist ja poliitilist kriisi lahendada ei suuda, tahab ühiskondlised keerdsõlmed puruks raiuda mõõgaga. Suured ilma- riigid ei lepi mitte üksi sellega, et oma noortöö- lisi ja talupoegi kasarmus peavad ja neile tapa- kunsti õpetavad; nad korraldavad abivägesid asumaade rahvastest, peale selle on igaihel neist käsikud vähemate riikide kujul, keda sõja korral ihe või teise suurriigi kapitalistide kild- konna huvide eest „isamaad kaitsema“ saade- takse.

Kongress seletab, et kogu Eesti ausa noorsoo kohus on võidelda imperialistlikkude sõdade vastu. Mobiliseerimise käsule, mis antakse maadevõitmise ja teiste rahvaste allaheitmise sõjaks, tuleb vastata revolutsioonilise võitlusega.

Imperialistlik sõda tuleb muuta kodusõjaks!“

Mis oli nende seisukohtade vastu esitada kodanlistel noorsoo „juhtidel“? Kõige parema vastuse sellele annavad kodanlised hääletorud, kes kirjutasid, peale töölisnoorsoo poolt esita- tute, kõik teised revolutsioonid täiesti selgusetu ja mitte midagi ütlevad olid. Veel vähem suu- deti neis väljendada mingisugust ideed, näidata noorsoole mingisugust teed, kuhu poole ta peaks tungima. Mitte midagi sarnast ei oskanud näi- data kodanlised noorsoo „juhid.“ Nad ei oska- nud muud kui alata ja lõpetada omi resolutsioo- ne kurnajate korra ülistamisega.

Kongressi pahempoolne opositsioon, see on kommunistlik ja klassiteadlik noorsugu on aga kogu noorsoole ainsa ja selgesihilise tee kätte näidanud, missuguses sihis peab minema noor- sugu ja see on:

Halastamata võitlus töörahva valitsuse, Nouk. Sotsial. V. Liidu, sotsialistliku ühis- konna eest, kurnajate demokraatia ja noor- soo rõhumise vastu!

Niisuguse tee näitas kommunistlik ja klassi- teadlik noorsugu kogu noorsoole, et välja jõuda senisest ummikust. Ja selles sihis tuleb nüüd organiseerida laialisi noorsoo hulki ühisesse võitlusväerinda kommunistliku ja klassiteadli- ku noorsooga...

TÖÖLISSPORT

Punase Spordiinternatsionaali kongress

Spordiorganisatsioonidel ei puudu oma tähtsus klassiwõitluses. Sellest on aru saanud nii kodanlus kui klassiteadlik proletariaat. Kodanlus kasutas juba ammu spordiorganisatsioone oma poliitilise võimu kindlustamiseks seega, et ta kõigepealt terwet kehakultuuri arendamiskumist tihedasti sidus oma mõtteilmaga ja teiseks spordiorganisatsioonides warjatud ehk warjamata kodanlist poliitikat ajas, spordiorganisatsioone isegi militaristlikuks otstarbeks kasutas, nagu ilmasõja päiwil, mil paljud spordiorganisatsioonid sõjalisteks lööksalkadeks muudeti. Niisama on kodanlus klassisõjas spordiorganisatsioone enda sõjariistana kasutanud, nagu Soomes klassisõja päewil, mil terwed spordiorganisatsioonid sõjariistu pandi; ka meie klassisõjas 1918. a., 1919. a. ja 1920. a. saatis kodanlus töörahwa wastu wälja mingisuguse nõdanimetatud kalewlaste malewa, mis seisis suuremalt osalt koos „Kalewi“ ja teiste spordiseltside liigetest. Spordiorganisatsioonide tähtsus klassiwõitluses on seda suurem, et spordiliikumine leiab ikka laiemate hulkade osawõttu.

Ka klassiteadlik proletariaat ei wõinud niisugust klassiwõitluses suure tähtsusega liikumist oma wõitluses kasutamata jätta. See oleks tähendanud lasta suuri proletarlaste, eriti töölinoorsoo hulki, minna ümbereksima kodanlitesse spordiorganisatsioonidesse, mis töölisliikumisele suureks kaotuseks. Sellepärast tuli asuda tööliisspordi liikumise arendamisele. Kuni ilmasõja lõpuni tehti seda süsteemita, olid olemas ainult juhuslikud grupid, kellel puudusid kindlad sihid ja arusaamine tööliisspordist, tema eesmärgist ja ülesannetest. Alles peale ilmasõja sai tööliisspordi liikumine kindla aluse, kui asutati Punane Sportinternatsionaal. Punase Sportinternatsionaali mõju on kaswanud kiiresti mõne aasta jooksul on tööliisspordi liikumine kaswanud suureks ja lagunenu üleilmiliseks. Igal maal on juba olemas punased spordiorganisatsioonid, mis mõjuwaks wastukaaluks kodanlisele ja fascistilisele spordiliikumisele ja mõjuwaks toeks töölisliikumisele rewolutsioonilises klassiwõitluses.

Punane Spordiinternatsionaal on pidanud juba kaks rahwuswahelist kongressi. Kolmas kongress tuleb kokku käesolewa aasta septemb-

ris. Kongressi koht ei ole weel kindlaks määratud; selle määramine oleneb tähtsal mõõdul poliitilisest olukorrast mitmesugustel maadel. Punase Spordiinternatsionaali täidesaatew komitee on päewakorda järgmised küsimused üles wõtnud: 1) Täidesaatew komitee aruanne; 2) proletaarline kehakultuur ja klassiwõitlus; 3) antimilitarism, antifascism ja punane sportinternatsionaal; 4) reformistline ja kodanline spordiliikumine; 5) proletaarlise kehakultuuri tehnika ja meetodika; 6) kehakultuur Sotsialistiikkude Nõukogude Wabariikide Liidus; 7) organisatsioonilised küsimused. Punkt 2. all selgitakse ühtlasi ka suhet organisatsioonidega, mis ei ole otse oma ülesandeks seadnud puht kehakultuuri, waid tegemist teewad waimlise kultuuri alal, nagu male- ja esperanto-organisatsioonid jne. Nagu ülaltoodud esialgsest päewakorrast näha, on üles wõetud jällegi põhipanewad küsimused, mis puudutawad tööliisspordi ja klassiwõitluse wahekordi, siis militarismi ja fascismi wastane wõitlus, milles punastel spordiorganisatsioonidel suured ülesanded täita, ja edasi organisatsioonilised küsimused ning proletaarlise kehakultuuri tehnika ja meetodika.

Kongressi esitusnorm on määratud 1000 pealt üks esitaja, mille juures siiski iga maa ei saada rohkem, kui wiis esitajat. Selle järele oleks esitajaid üksikutelt maadelt ette nähtud järgmisel arwul: Sotsialistlikkude Nõukogude Wabariikide Liit — 5, Saksamaa — 5, Tshehoslowakkia — 5, peale selle wõib Tsheho-Slowakkia opositsioon 1 esitaja saata, Prantsusmaa — 2, Ameerika — 2, Elsass-Lotringen — 2, Austria — 2, Soome — 4, Baltimaad — 4, Schweitzi — 2, Norra — 2, Rootsi — 2, Itaalia — 1, opositsioon ka — 1, Bulgaaria — 1, Lõuna-Slaawia — 1, Rumeenia — 1, Belgia — 1, Inglismaa — 1, Hollandi — 1, Daani — 1. Siia kuuluwad kõik need maad, kus tööliisspordi organisatsioonid omaks wõtnud Punase Sportinternatsionaali põhimõtted ja tegewuskawa. Kuna aga kongressini weel mõned kuud aega, siis wõib arwata, et esitajate arw weel suuremaks kaswab nende maade arwel, kus weel punast spordiliikumist ei ole tekkinud, kuid aga wahepeal tekkida wõib.

MEIE SÕJARIIST

Lisawäärtusest

Enne Karl Marxi ja peale tema pole olnud ühtki meest, kes oleks Wladimir Iljitsh Lenini kõrwal nii kaugele paistnud, kui see rewolutsionäär, kommunist, mõtte- ja majandusteadlane, kes lõi „Kapitaali“. Mõtted, mis awaldatud, eesmärk, mille kättesaamiseks siin teaduslikult põhjendatud tee, on elanud ja elawad seni, kuni proletariaat pole loonud uue ühiskonna, ilma klassideta, wastoludeta, mis praegu meid pigistawad. Kõik Marxi arwustajad, suuremad ja väiksemad, pole suutnud wäärata Marxi õpetust, jäänud on ikka suur sammas suure lambiga, mis walgustab tööraha wõitluse wälja, Kolgata teed, kuni lõpuni, kuni wõiduni.

Samuti Marxi „*Lisawäärtuse teooria*“, kui see ilmus, oli sünnimuseks teaduse ilmas. See teos saabus alles peale Marxi surma ja peegeldab Marxi töö iseloomu, anda täielik selgus asjas ja pakkuda lugejale wõimalus tutwuda tema tööwiisigagi. Need ülesmärkimised, millest koos seisab „*Lisawäärtuse teooria*“, on niiwõrd hästi süsteemitatud, jaotatud, et täiendawad suures külluses „*Kapitaali*“ osasid.

Seal on läbi wõetud, sarjatud Petty wäärtuse ja lisawäärtuse õpetus; Turgauni seletus hinnast ja kasust; õpetus kapitaalikoogumisest, töötagawarawäest, kasu normist, kuni Adam Smithini. „*Lisawäärtuse teoorias*“ peegeldub ka Marxi iseäraldus käsitada nagu ikka majandusteadust ajaloolises walguses. Omanud suurelt mõtteteadlaselt Hegelilt selle meetodi, seab ta ritta wiimse kahe aastasaja majandusteadlased, nende ideed ja õpetused, näitab nende wale seisukohti, lööb püsti waimurikkuses ning hoos oma õpetuse, mille kõrwale pole silutud kodanlistel majandusteadlastel midagi panna, mis warju ei jääks.

Katsume siinkohal lühidalt käsitada küsimust, mille peal püsib klassiwõitlus, tööliklassi ja kapitalistide wastolu. Olgugi selge esimesele meie hulgas, kuidas sünnib kurnamine, ent wedagem mõnedki jämedad jooned sellest ka neile noortele, kes just ahju taga pole, hallparuni wõi wabrikandi imeda on, kuid ei taipa seda.

Kapitalistlikud ettevõtjad pidasid lisawäärtuseks esmalt lihtsalt kasu, mis wõib tekkida

müüja wõidust, ostja kahjust. Sellest „lisawäärtusest“ tullagi rikkused, ning see tekkida riiklises wälises kaubawahetuses. Seetõttu nõutakse aktiivset kaubabilansi, mis on merkantilistide waade.

Füsiokraadid aga wäitsid weel mingisuguse ülejäagi, mida see majandusteadlane wool pidaski lisawäärtuseks.

Sel ajal, kui eriti Prantsusmaal lisawäärtust seletati kui puhast põllumajanduse wilja, ilmus Inglise majandusteadlaste keskel waade, pidada wäärtuse loojaks mitte üksnes põllutööd, waid tööd üldse; lisawäärtus olla aga puhas ühiskondlikult kasuliku töö saadus. Nad seletasid, ka rent ning kapitaali protsent, sest et mõlemad on pärit allikast, mis töölise palgast üle jääb, on lisawäärtus. Ehkki need mõtted hoopis tuumakamad, kui füsiokraatide omad, ei küüni need seletama siiski kapitalistlikku majandust terwes mahus, terwes ulatuses.

Adam Smith tõstab aga lisawäärtuse üles weel ettevõtja kasu. Ricardo katsub klaarida Smithi wassinguid. Seletab, et kui ühiskondlik sissetulek on wõimalik ainult tööst, siis peab olema majanduse eesmärgiks walmistuse jõudude arendamine. Ohwerdatagu kõik, et aga masinad, wabrikud kaswaks, täieneks. See põhimõte osutub kõige tugewamaks sõjariistaks kodanluse käes põllupidajate wastu. Ainult see klass wõida arendada walmistuse jõudusid, kes omale saab lisawäärtuse, kelle hing ainult kasu, kes küünte ja hammastega töölise nahka nülib.

Sellele seawad sõrad wastu mõisnikud. Ka töölikklass ei saa Ricardo teooriaga leppida.

Igasuguse ühiskondlise saasta, pappide, mõisnikkude ja ametnikkude ihukaitsjana astub üles Inglise kirikhärra Malthuss. Räägib, et tööraha wiletsus on päris issandast antud manna. Et tööpalk madalam walmistatud kauba wäärtusest, ei suuda tööliised osta niisuguseid „kõrgeid wäärtusi“. Kuid neid müüma peab, sest kuidas saaks kapitalistide klass kasu! Selleks on — nagu jumalast antud igasugused sõdikud: waimulikud rongad, bürokraadid ja teised ulajooksjad, kes walmistatud kaupa ostes ettevõtjatele kasu toowad! Tööliised peawad nälgima, sest et süüa wähe walmistatawat, kuid samal ajal olla waja neid, kel ainult saba koormaks, kes wõiksid osta kaupa, ilma et nad

ise ihtki väärtust valmistaks! Selle pudru üle naersid muidugi ricardolased ja sotsialistid, kes astusid sel ajal välja tööliklassi kaitseks.

Tööliklassi huwide seisukohalt esinejateks loeb Marx Rawenstone'i ja Hodskini. Neid peetakse ühe broshüüri kirjutajateks, mis ilmus 1821 ja mille üks koht iseloomustuseks kõlab nii: töö on väärtuse allik, kapitaal on ebaproduktiivne, igasugune kapitalistide tulu tuleb tööliklassi kurnamisest. Pole tarwis kapitaali, häwitagem lisaväärtus!

Need töid teatud elewuse nii Ricardo kooli, kui selle wastasrinna ridadesse. Walmistuse jõudude arenemisega kõduneb tööliklass, läheb nii waeseks, et proletaarlased koolewad töötaolekus tänawal, teisel pool aga kohaneb wabrikantide kasu. Kuidas on see wõimalik? Selle üle murti päid ja sulgi. Ricardo õpetuse järgi pidi olema kasu seda suurem, mida madalam tööpalk, olgu töölisi nüüda palju tahes. Kuid korruga — ettewõtja task jääb tühjaks! Seda ei osanud seletada ricardolased. See majandusteaduse kool lagunes pea, löödi need puldid ümber ja platsi astus niinimetatud *wulgäär majandusteadus*.

Selle „teaduse“ põhijooned satuwad ühte weel iga tänapäise wanamaamehe, hallparuni ehk tumeda büüreri tõekspidamisega. Näituseks, „kiwid ja kännud“ walitseda inimeste üle — piltlikult öeldes —, annawad inimestele sissetulekut; et: kui poleks kapitaliste, kust saaks töölised kannikat; maa eraomandus on püha, on igasuguse töö tala ja aampalk! Kurnamine olla päris loomulik asi, hiigla kasu on see tilluke tasu härradele selle eest, et nad tööliste järel kubjast mängiwad!

Sel sõelumisel oli omi häid külgi. Kui välja juureldi, et maarent, kapitaaliprotsent ja ettewõtja kasu ükski ja ainult töö läbi wõimalik, oli pandud alus poliitilisele majandusteadusele. Waranduse walmistust waadeldi siis juba kui kapitalistlikku kaubawalmistust, milles muuseas oli lisaväärtuski sisse walatud. Segi on weel loodus- ning tehnikatingimised eriliste sotsiaalsete tingimustega, milliste juures on wõimalik kapitalistlik walmistamine. Kapitaal on tolle-aegsetel majandusteadlastel töö ning tagawarade ühine kuhi. Tööpalka ei mõisteta teisiti, kui olemasolu abinõusid. Tunti aga ka ära, et kapitaali kogumine (akkumulatsioon) on ettewõtete laiendamine, samuti ka ühiskonnale kasulikkude walmistusabinõude paljundamine. Seega tekib juba õige aim kapitalismist. Märgitakse, et kapitalism pole mingisugune wankumata seadus, waid möödaminew walmistuse worm. Ricardo laste ning ta järeltulijate poolt jõuti nüüd siamaale: töö on maarendi, kapitaaliprotsendi ja kasu alus. Kuid mis edasi.

Ramsay kriipsutab alla, et kapitaal on waja-lik, pole aga mõeldaw ilma kurnamiseta, ning wõlgneb tasu ainult rahwahulkade kehwisele.

Tähendab, kapitalism on ajalooline järk, mitte igasuguse walmistuse paratamatus, waid walmistajate wahekord teatud ajalooliste tingimiste juures. Samuti paneb Hodskin elutute asjade asemele inimesed. Johns ütleb aga juba, et kapitalismi järele tuleb teine ajaloo järk siis, kui töölised ise wõtawad oma kätte walmistuse abinõud. Muuseas jõuab ta ka arusaamisele, et ühes ühiskondliku põhiolu pöördega muutuwad ka ühiskondlised pealisehitused. Wiimne wäide annab talle esimese ajaloolisest materjalismist arusaaja nime.

Jälgime, mis ütleb Marx edasi siit, eriti lisaväärtuse kohta.

II.

Tööturule on paisatud proletaarlased, kel pole rohkem warandust kui kümme küünt. Seal ostab wabrikant tööjõudu wabrikusse. Olgu argipäisemalt: ettewõtja wõtab wärawatagant, kus karjakaupa tööta töölisi wahtimas, töölise, wiib ta tööpingi taha, ja — tööline teeb tööd. Walmistuse abinõud on läinud aga ühiskondliste wahekordade muutumisel inimeste kätte, kes moodustawad kapitalistide klassi. Selle tõttu lähewad ka kõik warandused ja tööst tulnud lisaväärtus kapitalistide kätte. Waatleme seda sisulikumalt. Mõiste kergemaks taipamiseks wõtame lihtsad näitused.

Sepp töötas oma ette, oma alasil ja haamriga, kuid „kõrbes põhja“, müüs tööriistad — walmistuse abinõud — maha kapitalistile, kes on mõni mulgimaa tõusik, ning sepp läks ka selle tõusiku wabrikusse tööle. Esmalt, kui oli omal käel, tegi töö omale, töötas kuidas tahtis, nüüd on aga ettewõtja ta kannul, alas ning haamid töösturi omad. Sepp taob endiselt. Mis on siis muutunud?

Sepp ei tööta enam omale, waid näituseks „Ilmarise“ Laidonerile. Selle teenrid kontrolliwad ja sunniwad töölist, walwawad, et ta materjaali ei raiskaks, jne. Teiseks pole sepa sardus enam tema oma, waid kapitalisti. Kuidas sünnib wäärtuse loomine nüüd?

Oletame, et ettewõtja ostab tööjõu (sepa) üheks päewaks. Wiimase elamise ja ülalpidamise tarbeainete walmistuseks kulub aga 6 tundi ühiskondlikult kasulikku tööd. See 6 tundi maksab 120 marka. Kapitalist ostab rauada ja maksab selle eest kahe tunni töötasu, s. o. 40 marka. Töötamise abinõud maksaks aga 20 töötundi ehk 400 mrk. Igasse polti läheks nael rauada. Iga 100 poldi sepitsemisel kuluks siis 1 naela raua wäärtuses tööriistu. Ühe tunniga walmistab sepp 2 polti, 6 tunnis — 12. Kõik see on töö, mis kulub sepa elamiseks ära. Nüüd küsime, palju on ühe polti wäärtus.

Polt sisaldab nüüd eneses ka osa raua ja tööriistade wäärtusest. Sellele wäärtusele paneb omalt poolt nüüd lisaks ka oma töötasu. Sepa tunnitasu on 20 marka.

Ühe poldi väärtus oleks: 1 nael rauda, mis maksab 20 marka, sellele arwame juure tööriistade kulu — 10 mrk. ja siis weel sepa töötasu 5 mrk. Saaksime 35 mrk. 6 tunniga taob sepp 12 polti. Nende väärtus oleks 420 mrk.

Kapitalist maksis 12 naela rauda eest 240 mrk., valmistuse abinõude eest 120 mrk., tööjõud — 60 mrk. See on — niipalju kulusid, kui palju maksawad praegu poldid. Kapitalist ei saa pennigi kasu. Teeb suured silmad, sest ta pole sellest rakuskäest tilkagi lisaväärtust välja pigistanud selle 6 tunni jooksul. Ettetöötaja hinge muidugi ei mahu, et tööline wara õhtule saab. Ta laseb töölist töötada, ütleme 12 tundi. Ümarguse puguga saks teeb muigawa näo, lööb wärawad kinni ega lase enne ühtki töömanägu wälja, kui 12 tundi täis.

Nüüd arwestab ta jälle, ja oo! Nüüd on tal 24 polti, mis maksab 840 mrk. Ta pistab selle sepa higiwaewa 60 mrk. eest oma tasku, sest sepp tegi 6 tunniga nii palju kui ta ülalpidamiseks hädasti tarwis läks. Teine kuue tunni raha läheb kapitalisti tasku. Wabrikant on seaduslikult talitanud, tööline palga kätte saanud. Ettetöötaja sai lisaväärtuse sellest, et üle teatud

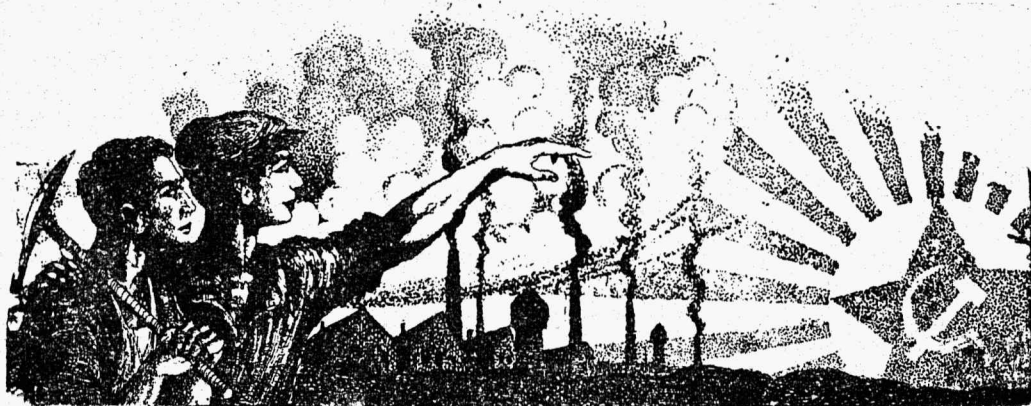
aja laskis töölist tööd rabada, mille eest ta sel lihtsal põhjusel töölisele tasu ei maksnud, et wiimane teda selleks ei sundinud.

Sepa tööjõu väärtuse tasus ära 6 tunni töö, aga et lisaväärtus siündida wõis, tuli sepal kauem töötada. Omal põllul ja heinamaal töötaw talupoeg, wõi oma tööriistadega töötaja käsitöeline, ka tema taodab lisaväärtuse, kui kauem töötab ajast, mis kulub ta ülalpidamise tarweteks, kuid ta teeb seda oma valmistuse abinõudega ja oma tööjõuga. Kuid kui lisaväärtus sünnib wõõra tööjõuga, on see kapitalistlik valmistamine, tööjõu kurnamine valmistusabinõude omaniku isikliseks kasuks.

Sellest tekiwadki mitmesugused ühiskondlised wahekorrad. Kõige tähtsam neist on kapitalistide klassi ja tööliste klassi wastolu. Üks on kurnaja, teine kurnatu.

Lisaväärtuse teoriast õpime tundma nende klasside erinewust, nagu erinewad tuli ja wesi. Selle teooria alusel on sõda elu ja surma peale töö ja kapitaali wahel. See sõda kestab seni, kuni kaowad klassid, kaob rõhumine, kaob kapitalism.

L—n.

KOOLIPOLIITIKA JA POLIITIKA KOOLIS

Pastorid koolides moraali õpetamas

Tallinna linna naisgümnaasiumis on niisugune kord sisse seatud, et õpilased peavad esmaspäeval, kesknädalal ja laupäeval, s. t. kolm päeva nädalas, palvele ilmuma. Kes ikka õigel ajal kooli ilmub, see tassitakse saali. Kes aga palvele hiljaks jääb, see tuleb ja istub pühapäeval kaks tundi „kinni“. Nojah, see juhtus ühel laupäeva hommikul — lapsed olid kõik saali kupaatud, pastor Tallmeister pidas kõnet „tulevase pühapäeva“ üle. Kõneles, et inimesed on hukka läinud, pole kedagi, kes enam kirikus laulab, ja isegi noorsugu tallata vale teel. Nagu täna siin palvel, paar õpilast ainult laulavad kaasa. Kui see kristlik moraali õpetus lõpetatud sai,

kargas pastor kantslist alla ja hakkas päris tuntud ja teatud sõimusõnadega „kõnelema.“ Polnud enam moraali kusagil. „Mis uulitsaplikad teie olete, kust teie olete siia kokku tulnud, räägite palve ajal, rikute jumalasõna, muidu teiega läbi ei saa, kui politsei peab kaela peal olema. Ma teatan koolivalitsusele, et mina teile enam palvet ei pea jne., ja jooksis ise kisades trepist alla. — Pärast noomiti, et meie olla hr. pastori vihastanud. Lähebki viimaks minema. Jumal temaga, head teed! Saaks kool ihest pädist lahti. Seda ootavad kõik õpilased.

Noorproletaarlane.

Noorte „isetegevus“

„Demokraatlikud“ koolipapad kiidavad alati laia süuga, et noored peavad iseseisvalt tegutsema ja vabalt mõtlejateks kodanikkudeks arenema. See kõik on küll ilus, aga üks iga noorproletaarlane teab, missugune see kristlik ja tööklik „demokraatline isetegevus“ ja „vabamõtlemine“ on.

Tallinna õpetajate seminaaris, kus on tööklik direktor Hans Roos, kes seda „isetegevust ja vabamõtlemist“ küllalt ilusate sõnadega arendab, kuid praktiliselt seda aga hoopis teisiti teeb, nagu üks õige töök kunagi. Nii tuli 1923. a. kevadel pärast koolinoorsoo V. kongressi kohe õpilaste koolist väljaviskamine, kes kongressil ühes läksid proletaarlise koolinoorsoolastega ja julgesid nõuda, et koolinoorsugu peab kätt sirutama töölisnoorsoole. Nimetatud kooliõpilaste organisatsiooni „Õppurkogu“ peakoosolekul, kus kongressi aruanne päevakorral oli, tegi keegi õpilane ettepaneku kongressi saadikute tegevust heaks kiita. Seal käratas tööklik direktor viha hoos: „Ma tahan näha, kes julgeb selle et-

tepaneku poolt hääletada“. See oli vist see tööklik isemõtlemine.

Niisama oli ka tänavu pärast II üleriiklist noorsookongressi, millest mõned nimetatud kooli õpilased „Talinna koolinoorsoo ajaloo-filosoofia ühingu“ saadikutena osa võtsid, et neile teine päev kohe koolist sõit sisse tehti. Nad julgesid ühes minna töölisnoorsooga, aga mitte kristliku santlaagriga.

Nii on ka iga ühega, kes julgeb teisiti mõelda, kui see tööklik direktor Hans Roos, jätab ta ilma pikema jututa head päeva ja pole muud kui lase jalga.

Seesugune direktori isetegevuse arendamine on õpilaste organisatsiooni lõpulikult välja suretanud. Peetakse koosolekuid, arutatakse, kuid midagi ei tehta; härra direktor ei luba.

Töölisnoored seminaaris, ärge laske endid hirmutada sest tööklikust direktori-härrast, vaid koguge tiheda ridadena töölisnoorsoo ridade ümber!

Noorproletaarlane.

KOM. NOORSOO LIIKUMINE

Wõitlusesse tagurluse vastu!

Kogu ilma kurnajad ootavad päästjat Mussolini, kes kägistaks töölisklassi, veristaks töölisklassi ja kindlustaks seega mõneks ajaks kurnaja eluiga. Itaalia eeskujule on juba järgnenud kaks maad, Hispaania ja Bulgaaria, kus fascism, tagurlus oma diktatuuri maksma pani, töölisklassi vereojadesse uputades ja kurnaja orjusesse needides. Võimu haaramiseks fascistide sõjariistus bandedega valmistavad ka teiste maade kurnajad. Üleiltdse kõik maad, kus sots oma demokraatlikkude viigilehtedega ei suuda enam kurnajat kaitsta ja päästa töölisklassivõitluse raudrusika eest, seal visatakse sotsi ühes demokraatiaga kolikambri ja võetakse tarvitusele viimane päästerõngas — võimu haaramine sõjariistus jõududega kurnaja kätte ja verise tagurlise diktatuuri, võimuvalitsuse maksmapanek.

Saksamaal on sotside aeg mööda. Sots-president Ebert ja Preisi sots-siseminister Severing ei suuda enam kurnajale rahulikke kurnamise võimalusi kindlustada, töölisklassi ei saa enam ninapidi vedada demokraatiaga, vaid ta on ikka ägedamat ja hoogsamat võitlust alanud, et demokraatiat ühes kurnajatega teise ilma saata ja töörahva valitsust maksma panna. Ja kohe otsib kurnaja uut pääseteed, kuidas oma kõdunevat võimu kindlustada. Ta organiseerib löök-salku, paneb need sõjariistu, manööverdab ja teeb juba mõnes kohas, nagu Baieris, katset töölisklassile pussi kõrisse torgata. Sest töölisklass on ainukene võitleja tagurluse vastu, kuna sotsid ja teised demokraatia toed fascistide ees viisakalt mütsi kergitavad ja kummardusi teevad, ning politsei ja sõjavägedega töölisi takistavad fascistide paraaditamisi ja meelevaldusi laiali peksmast. Niisama ka Eestis. Ka siin ei suuda sots enam niiviisi kurnajat kaitsta, kui klassisõja päevil 1918. ja järgnevatel aastatel. Nüüd on töölisklass malgaga koduelevandid minema peksnud. Kodurahule kurnajatega on lõpp tehtud, määratud töörahva hulgad haaravad võitluslipu järele. Vabrikantide, pangaomanikkude, Toompea tsilindrimeeste, hallparunite ja mõisasüdame kindralite jalgealune ei ole enam küllalt kindel. Nad ei julge enam oma varandusi, panku ja täissöödud kohtusid Brookusmäe keerubite ja riigikogu Tõnissoni kaitsvate tiibade alla jätta. Selleks peavad tulema Päts ise bõrsekomiteest ja Laidoner ning Soots oma mõi-

sades ning Jaan Tõnisson, Otto Strandmanni ning Mihkel Martna demokraatia niimoodi „ümberkorraldama“, et see ei oleks hädaohtlik vabrikutele ja pankadele, pulliühisuste parunitele ja mõisasüdame kindralitele. Muidugi ei ole see „ümberkorraldamine“ sotside, töökide ja eduerakonnameeste demokraatia vastu sihitud. Sots ja iga teine demokraat roomab diktaator Pätsi jalge ees sama alandlikult, kui bõrsekomitee Pätsi, või riigivanem Pätsi ees. Eesti demokraatia vingerdab sama haledalt Eesti Mussolini rusika ees oime liigutamata kõssi vajuks. See selgus küllalt iseloomustavalt siis, kui töörahva esitaja sms Jürna esitas riigikogu kaudu küsimuse valitsusele, selle üle, kas valitsusel on teada, et Päts ja Ko. riigipööret ette valmistavad ja misugune on ses asjus valitsuse seisukoht. Riigikogu juhatus ei annud sellele küsimusele üldse käiku, ja valitsus ei ole kah selle peale mustavalget vastanud. Sotsid on vastanud. Aga kuidas? Alles läinud valimistel kirjutasid sotsid oma valimise kihutusplakaatides verstapikkuste tähtedega, võitlust tagurluse vastu. Ainult need pidid olema need tõsised reaktsiooni vastu võitlejad. Nüüd on tagurluse hädaoht ähvardavam, kui kunagi ennem, nüüd on juba teada, kust see tuleb, aga nüüd hirvitavad sotsid töörahva esitaja küsimuse üle.

Sots teeb oma „võitlust tagurluse vastu“ muidugi teadlikult. Kui ronib pükki Päts, siis jäävad sotsidele nende pangad alles, Wirma võib endiselt Eesti Pangas lotti kasvatada, vana Mihkel võib äri ajada ja majadega spekuleerida, Ast võib kirjutada oma kiimaluse romaane ja sotside juristid võivad jatkata oma nurgaadvokaadi ametit. Sellepärast ei olegi sotsil midagi Pätsi riigipöörde vastu.

Ja ei saagi olla, sest tagurluse pealetungimine on sihitud töörahva vastu. Selle hüüdsõnaks on: maha igasugused töölisklassi vabadused, maha organiseerimise õigus, maha 8-tunniline tööpäev ja töölisnoorsoo lühem tööpäev, maha needki nürused töökaitse seadused! Tagurlus tahab veristada töölisklassi revolutsioonilist liikumist, et seega surmale määratud kodanlise ühiskonna eluiga pikendada. Sellepärast seisab ainuüksi tagurluse vastu töölisklass, et enese vastu sihitud hoopi tagasi lüüa, tagurlus ühes oma demokraatlikkude liitlastega puusärki lüüa

ja töötavate rahvahulkade kaitseks töörahva valitsus maksma panna. Sellepärast oskab ainult revolutsiooniline töölisklass tagurluse hädaohtu õieti hinnata ja selle vastu võitluseks ridu koondata.

Iseäranis teravalt puudutab tagurluse peale tungi hädaoht kogu noortsugu. Mitte ükski sellepärast, et tagurluse võimule pääsemisel noorsugu kõige viletsamasse seisukorda rõhutakse, töölisnoorsugu vabrikantide orjadeks muudetakse, maanoorsugu hallparunite pärisorjadeks tehakse, keskkihitide noorsugu ja intelligents jõhkratele tingimistesse surutakse, vaid ka sellepärast, et tagurlus just noorsoo hulgast enesele löögijõudu püüab leida. Fascism püüab oma poole just noortsugu võita, nagu see neis maades selgunud, kus fascistlik liikumine laiali laguneb, nagu Saksamaal.

Üldse ei püüa fascistlik liikumine end kuidagi puhtkodanlise või tagurlise liikumisena näidata. Ta loeb oma eesmärkides mitmesuguseid niisuguseid küsimusi ja sihte, mis tõesti laialistele noorsoo hulkadele, iseäranis väikekodanlisele noorsoole, intelliigentsile ja osalt isegi töölisnoorsoole meelitävana ja kaasakiskuvana paistavad. Sellega tahab fascism oma tõsist sisu ja ülesannet peita ning seega omale, s. o. kodanlusele, poolehoidu ja pähklate tulest väljatoojaid leida. Üksinda oleks kodanlus võimetu töölisklassi purustama ja oma diktatuuri maksma panema. Fascismi mõte seisab aga selles, et väikekodanlust ja osalt isegi töölisi rakendada võitluseks töölisklassi vastu, kodanluse huvide eest. Saksa fascistid, Hitler ja Ludendorfi mehed nimeta-

vad end rahvuslikkudeks sotsialistideks, millisel nimetusel arvatakse igatahes poolehoidu võitmise mõttes hea kõla olevat ja „meie“ kütirühmad ei ütle end sugugi hallparunite mõisade ja linna-parunite pankade eest väljas olema, vaid nad harjutada laskmist vintpüssidega ainult kiskjate loomade ja lindude vastu võitlemiseks, ning Pätsi löögirühmade eesmärgiks olla ainult „ebanormaalse korra kukutamine.“

Selles peitubki hädaoht, mille selgitusel klassiteadlik töölisnoorsugu valvel peab olema, et takistada noorsugu tagurluse rüppe sattumast. Vaja laialistele noorsoo hulkadele selgitada — seda saab iseäranis kergesti nüüd teha, mil töölisnoorsugu laiemalt liigub „vennasvaldadesse“ sõites jne. — tagurluse fascismi hädaohtu, selle iseloomu ja võtteid. Tagurluse hädaohtu selgitamise küsimus tuleb igal pool noorsoo koosolekutel päevakorda võtta ja laiadele noorsoo hulkadele teatavaks ja selgeks teha.

Töölisklass ja noorsugu ei tohi enese pead veriseks lasta lüüa tagurluse poolt, vaid peab tagurluse pealetungimise mahusurumiseks end kohe koondama, organiseerima ja võitluse vastu võtmiseks valmis seadma.

Kõigis maades seab töölisklass end valmis otsustavaks võitluseks tagurlusega. Saksamaal on juba võitlus käimas, mis iga päevaga tugevneb, iga päevaga suuremad hulgad võitlusse tõmbab. Niisama läheb võitlus ägedamaks Prantsusmaal, Poolas, Jaapanis j. t. maades.

Ka Eesti noorsugu peab ühes töölisklassiga tagurluse pealetungimise tagasilöömiseks valvel ja valmis olema.

Üleskutse Poola walge terrori puhul

Seltsimehed! Kohutav kuritöö suurendas Poola kodanluse kuritööde pikka nimekirja. Meie noor seltsimees Engel on sõjaväljakohtu poolt surma mõistetud ja surmaotsus on viibimata peale Poola vabariigi presidendi poolt kinnitamisest täide saadetud. Engel oli 18 aastat vana. Lühike telegramm tõi meile selle uskumata sõnumi.

See alatine tapmine on juba Poola proletariaadi hulgas rahutustormi välja kutsunud, ja isegi sotsiaaldemokraadid, need reaktsioonilise kodanluse valitsuse õuekoerad, on tarviliseks leidnud olevat tema vastu protesti tõsta. Kommunistlik partei ja Kommunistliku Noorsoo ühingu kasv Poolas, vaatamata tema põranda all olemise ja äärmise tagakiusamise peale, tõukab Poola peadkaotanud kodanluse imestamisväärilise jultunud kuritegevusele, millest isegi demokraatlik kodanlus sunnitud on lahti ütleva.

**Tööliste ja talupoegade noorsugu Poolas!
Kogu ilma tööliste ja talupoegade noorsugu**

ühineb teie leinaga ja avaldab teile oma tõsist solidaarsust. Ta usub kindlalt, et mitte sajad aastad sunnitööd ega elajalikud tapmised ei purusta Poola kommunistliku noorsoo revolutsioonilist tahtvõimu, tema tahtmist võidelda kuni täieliku võiduni kodanluse ja sotsiaal-äraandjate üle.

Kõige maade töölisnoorsugu!

Meie seltsimehe Engeli värske haua juures töötame meie kõige jõuga toetada endi noori seltsimehi Poolas.

Sms Engeli mälestus jääb igaveseks kogu ilma revolutsioonilise noorsoo ridadesse. Tema eeskuju saagu meile helgeks eeskujuks meie võitluses mitte elu, vaid surma peale kapitalistliku korra vastu!

Maha Poola reaktsioon ja tema teenrid!

Elagu Poola kommunistlik noorsugu!

Elagu üleilmne revolutsioon!

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täidesaatev Komitee.

MEIE ORGANISATSIOONIDEST

Üldise Töölise ja Teenijate Ühisuse noorte komisjoni esimene koosolek

Ü. T. ja T. Ühisuse noorte komisjon, kellel samad õigused, kui endisel kesknõukogu noorte komisjonil, pidas 27. mail Töölise Majas oma koosolekut.

Päevakorras:

- 1) Ametite ja tööjaotused.
- 2) Noorte komisjonid.
- 3) Vennasvaldade küsimus.
- 4) Usuvastane kihutustöö ja ilmalik leer.
- 5) Ü. T. ja T. Ühisus.
- 6) Tööliisspordi küsimus.
- 7) Läbirääkimised.

Tööalad, mis töölisnoorsoo konverentsil vastu võeti, jägati ühetasaselt.

Noorte komisjonid 7-liikmelisteks luua otsustati kohe täide saata. Noorte komisjonide koosolekud määrata nädala esimese poole peale, pühendades nädala lõpu poolt poliit-hariduslikeks tööks.

Kohustati noorte komisjonisi maatööraha noorsooga seltsimehelikkude sidemete loomiseks ja vastastiku tutvunemiseks „vennastamise“ käike ette võtma.

Usuvastase kihutustöö peale otsustati suvel pearõhku panna.

Leiti tarviliku olevat ilmalikku leeri sügiseks toime panna. Uue Ü. T. ja T. Ühisuse sektsioonideks ja osakondadeks jagunemist otsustati eestkätt kõigile noorte komisjoni liigetele tutvustada ja selgeks teha.

Tööliisspordi seltsi loomiseks otsustati eeltood teha.

Tehti kohuseks välja nõuda kaitsepolitseist töölisnoorsoo ja Harjumaa konverentsi protokollid.

Homo.

Noorte komisjonidest

Peaegu iga tööliisühisuse juure on loodud noorte komisjon, töölisnoorte koondamiseks ja klassiteadvuse kasvatamiseks. Palju on komisjonides uusi liikmeid, neile tuleb eestkätt selgeks teha noortekomisjonide ülesanded ja töö korraldus. Samuti peab iga n.-komisjoni liikmel teada olema, missugune tähtsus on vennastamise käikudel maa tööraha hulka.

Noorte komisjonide esitajatel tuleb uute liik-

metega hästi töötada, et neis huvitust äratada tööliisliikumise kohta, et neid kasulikult tööle rakendada.

Eestkätt noorte komisjoni liikmetele selgeks teha meie otsekohesed ligemad ja kaugemad nõudmised, siis vast töölisnoorsoo hulkadesse.

Nahatöölise noorte komisjon tegutseb

Nagu kõik noorte komisjonid viimastest ajajärgust välja on rabelenud, nõnda on seda ka teinud nahatöölise noorte komisjon. Kolme koosoleku jooksul on komisjonis töö ja ametite jaotus läbi viidud. Ühtlasi valiti ka komisjoni poolt töölisajalehele kirjasaatja.

Komisjon arutas läbi vennastamise küsimuse, ja otsustas sel alal kohe tegutsema hakata, s. o. väljasõituseid korraldama, et sidet luua maa ja linna noortöölise vahel.

Kiutöölise noorte komisjon

Kiutöölise noorte komisjon käib igal nädalal korralikult koos. Üheskoos arutakse päevakohaseid sündmusi ja ülesandeid. Enese arendamise tööd otsustati peajaslikult rühma koosolekutel teha. Komisjonist on kaks liiget arreteritud, nende asemele valitakse uued. Tööjaotus on ühetasaselt läbi viidud . . .

Töölisajakirjanduse laialilaotamise peale on pandud pearõhk. Iga „M. N. Töölise“ ilmumise puhul muudab kiutöölise noorte komisjon enese ajakirjanduse laialilaotamise komisjoniks töölislinnajaagudesse ja tõmmatakse ka teisi noori kaasa. Sama energiaga tuleb komisjonil edaspidi igal alal töötada. Komisjoni juhtida on ühisuses 105 noort liiget. Organiseerimistöö edeneb.

Nõelatöölise noorte komisjon

Nõelatöölise noorte komisjoni töö on kannatanud selle all, et noored on väiketöökodadesse laiali pillatud. Suuremate töökodadega on sidemeid vähe töötamas. Organiseerimistöö peale on erilist rõhku pandud. On peetud noorte laiendatud koosolekuid. Kübara- ja mütsitegijad noored on alles organiseerimata, mille peale rõhku panna tuleb.

Noorte komisjon on viie-liikmeline, suurendatakse aga 7-liikmeliseks. Noori ühisuses on 59, alates 15 aastastest kuni 23 a. vanuseni.

Wastitaw toimetaja ja wäljaandja A. Kõrgema.

O. ü. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.

Hind 15 marka

Kirja-riided